

FØRSTE STEG

NR 3.2017

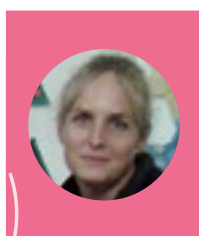
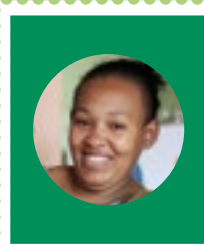

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

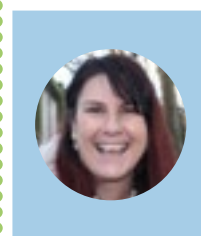
VERDEN RUNDT
OKT
2017

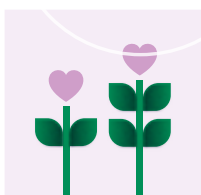
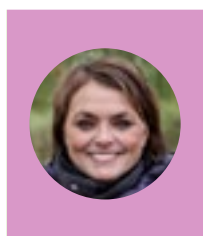
CUBA

SØR-AFRIKA

ENGLAND

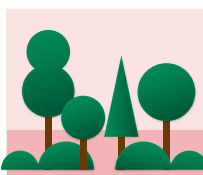
NORGE

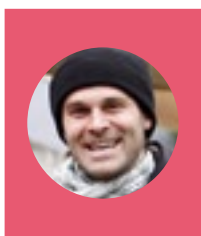
MALAWI

MEXICO

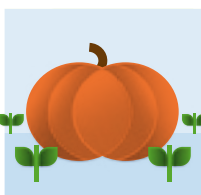
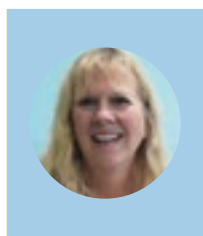

TYSKLAND

JORDA RUNDT

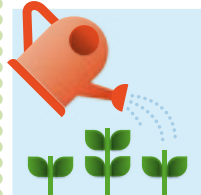
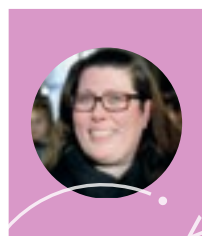
Vi har besøkt 11 barnehagelærere i 11 land.
Slik er deres hverdag.

USA

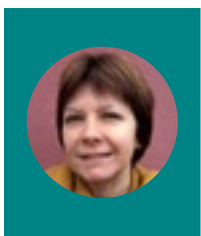
DANMARK

AUSTRALIA

FRANKRIKE

VERDEN RUNDT
OKT
2017

Barnas beste

ra å handle om barnehageutbygging og retten til barnehageplass dreier den norske barnehagedebatten seg nå om barnehagens innhold og kvalitet: Økt pedagogtetthet og opprør for å bevare lekens egenverdi. Hvordan står det til med norske barnehager når vi snur oss rundt og ser ut i verden? Første steg har reist verden rundt for å finne ut

hvordan det er å være barnehagelærer i 11 ulike land inkludert Norge.

Vi møter et hav av forskjeller, men også likheter, som synet på lek.

Mexicanske Mayra Martínez har 4 års utdanning og tjener ca. 7000 kroner i måneden. Mayra mener hennes viktigste oppgave er å styre leken, mens sørafrikanske Daphne Boutell ønsker frilek så lenge som mulig. Med 26 barn per pedagogisk leder ligger Mexico på bunnen blant OECD-landene. Norge er med sine 11 barn per pedagog så vidt over snittet på 14, ifølge rapporten *Education at Glance*. Tallet i Danmark er 10 og 22 i Frankrike. Mens 63 prosent av de mexicanske barnehageansatte har barnehagelærerutdanning, er tallet i Norge klatret opp til 41 prosent etter stort press både politisk og fra sektoren.

Franske Valérie Mazade tar imot babyer med feber og bronkitt i barnehagen. Med 16 ukers fødselspermisjon er babyer på 2,5 måneder et vanlig syn i franske barnehager. Med ett års småbarnsfaglig utdanning og 20 år i yrket tjener hun 8800 kroner måneden, har ennå ikke fast jobb og klarer seg ikke uten mannens inntekt.

Barnehagelærer Luisa Yausmaris passer 25 barn i sin leilighet på 45 kvadratmeter på Cuba. Etter fem års utdanning tjener hun 2800 kroner måneden. Barna får aldri gå ut. Luisa forteller at det ikke er en optimal situasjon, men velger å snu det til noe positivt: – *Det gir barna sosial trening, og handler om å bruke den situasjonen du er i best mulig*, sier Luisa.

Skandinaviske barnehager er et forbilde for flere land, som England. London-barnehagen Første steg besøkte er inspirert av friluftsbarnhager og har innført fri lek og aktiviteter utendørs. Mange av barna bor i høyblokker og er lite ute, så barnehagen inviterer foreldrene med på tur i Hyde Park for å vise hvor enkelt det er å ta med barna ut. Mens vi i Norge kjemper for flere barnehagelærere og større voksetetthet kan en av Londons største offentlige barnehager skilte med 29 barnehagepedagoger. Selv de tre assistentene har minst ett års barnehagepedagogikk.

Hverdagen til cubanske Luisa, franske Valeriè og mexicanske Mayra er ganske ulik hverdagen til norske barnehagelærer, som Henriette Oliversen, som du kan lese om i denne utgaven. Men til sjuende og sist har alle samme mål: Barnas beste.

Line

LINE FREDHEIM STORVIK
Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 3.17

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Ann-Kristin Valby
kikki@salgsfabrikken.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet, Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504–1891

Bekreftet opplag: 28 842 ifølge

Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet
Utgivelsesdato: Første Steg nr. 3 2017: 10. oktober

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden: Illustrasjon Mari Pünther

Første steg nr. 4 kommer **12. desember**

Innhold

Tema Verden rundt

- 6 11 ulike barnehageverdener
- 8 **Cuba:** Luisa har 25 barn på 45 kvadratmeter
- 12 **USA:** Barnehagen har egen musikkpedagog
- 14 **Frankrike:** Barna starter fra de er 2,5 måneder
- 18 **Tyskland:** Uteområdet er den tredje pedagog
- 20 **England:** Her finnes ingen ufaglærte
- 22 **Malawi:** Viktigst å lære barna engelsk
- 26 **Danmark:** Lærer barna å være en god venn
- 28 **Australia:** Miljøfokus med egen markfarm
- 32 **Sør- Afrika:** Frilek så lenge som mulig
- 34 **Mexico:** Lekser og voksenstyrt lek
- 38 **Norge:** Vi er middelmådige i pedagogtetthet, viser forskning

Fag og forskning

- 43 **Berit Bae:** Tre ting verdt å ta vare på i den nordiske barnehagemodellen
- 50 Få sensitive barn til å blomstre
Anne-Mette Sohn Jensen
- 54 Barnehagelærerens fagspråk
Jostein Paulgård Østmoen og Lise Juritsen
- 58 Når bør jeg varsle barnevernet?
Turid Bie og Bente Nes Aadnesen

43

22

Debatt og kommentarer

- 62 Lekens forsvarere
Morten Solheim
- 67 Ny rammeplan – hva betyr den egentlig?
Margit Prestholt

Hver gang

- 2 Leder
- 40 **Mitt barnehageminne:** Live Nelvik
- 42 Nyhetsblikk
- 44 **Portrett:** Stig Broström
- 48 **Lek & Lær:** Prosjekt bilkrok
- 53 **Sideblikk:** Elisabeth Skjetne
- 57 **Studentblikk:** Iselin Dagsdotter Sæterdal
- 64 Nye bøker
- 69 **Kontaktforum barnehage:** Lykkens filosofi
Ingvild Aga
- 70 **Juss:** Dette bør du vite om taushetsplikt
Ruth-Line Walle-Hansen
- 71 **Med styrerblikk:** Bekymringsmelding
Eva Heum

40

**10. oktober (Kristiansand)
25. oktober (Tromsø)
MELLOM KRAV OG STØTTE –
LEDEREN SOM BALANSEKUNSTNER**

Sted: Scandic Sørlandet/ Radisson BLU Tromsø
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholder: Kjell Ribert

Et relevant lederkurs som vil ta utgangspunkt i deltakernes egne erfaringer. På kurset vil kursleder hjelpe deg til å bli en trygg og tydelig leder ved å bevisstgjøre deg på sammenhengen mellom det å stille krav og det å respektere den enkelte medarbeider. Kurset ble arrangert i Oslo og Stjørdal tidligere i år, med svært gode tilbakemeldinger.

**24. oktober
MOBBING I BARNEHAGEN**

Sted: Radisson BLU, Bodø
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholdere: Ingrid Lund og Marianne Godfredsen

Kurset fokuserer på forebyggende tiltak i barnehagen med vekt på hvordan barnehagens ansatte gjennom konkrete tiltak kan legge til rette for mobbeforebyggende arbeid i barnehagen. Kurset har vært fulltegnet både i Trondheim og Tromsø. Sørg for å sikre deg og dine ansatte plass på kurset i Bodø!

**KURS FOR ANSATTE
I BARNEHAGEN**

**6.–7. november
BARN UTSATT FOR SEKSUELLE
OVERGREP OG VOLD**

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 2800 (medlem), 3500 (andre)
Kursholdere: Siri Søftestad og Øivind Aschjem

Målsettingen med kurset er å gi deltakerne innsikt og forståelse for de utsatte barnas situasjon. Hva er det som bidrar til fortsettelse av traumatiserende barndomsopplevelser? Hvordan møte krenkede barn og deres foresatte?

**14. november
ALLE SKAL MED**

Sted: Lærernes hus
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholder: Elin Ødegård

På dette kurset settes søkelyset på hvorfor kollektiv læring er vesentlig når vi skal utvikle en lærende barnehage. Ny rammeplan stiller tydelige krav og implementeringen krever igangsetting av prosesser der alle er med.

**5. desember
JUSS I BARNEHAGESEKTOREN**

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholder: Anne Oline Haugen

På dette kurset vil vi løfte fram helt sentrale utfordringer og dilemmaer knyttet til juss i barnehagen. Vi kommer til å gjennomgå de mest sentrale rettsreglene som angår forholdet mellom foreldre og barnehage og barnehage og barnehagemyndighet.

**7. desember
KRITIKK, LOJALITET OG YTRINGSFRIHET**

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)

Er lojalitet ensbetydende med lydighet? Bør man trofast følge leders bestemmelse, eller er et kritisk blikk og i ytterste konsekvens varsling også en form for lojalitet? Fins det situasjoner hvor man kan være mest lojal ved å utvise ulydighet?

Møt Rasmus Willig, Anne Kristine Bergem, Paul Leer Salvesen, Arne J. Vetlesen, Guro Slettemark, Bodil Haug og Terje Skyvulstad.

PÅMELDING
www.udf.no/kurs
kurs@udf.no

NORGE

CUBA

ENGLAND

TYSKLAND

SØR-AFRIKA

MALAWI

AUSTRALIA

DANMARK

USA

VERDEN RUNDT
OKT
2017

11

FRANKRIKE

MEXICO

ULIKE VERDENER

Vi har besøkt barnehagelærere i 11 land. Hverdagen deres er svært ulik.

- Cubanske Luisa Yausmaris passer 25 barn i sin leilighet på 45 kvadratmeter.
- Australske Tommy Tan lærer barna miljøvern i barnehagens markfarm.
- Franske Valérie Mazade tar imot babyer med feber og bronkitt i barnehagen.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik,
redaktør
linsto@udf.no

BARNEHAGEVERDEN AV ULIKHETER

Mens barnehagelærer Henriette Oliversen på Hamar tar med Håkon og Jonatan ut så ofte som mulig, får de 25 barna i leiligheten til barnehagelærer Luisa Yausmaris på Cuba aldri gå ut.

⬆ – Vi skal ikke avbryte leken for å lære barna noe.

Som tilstedeværende voksne tilfører vi læring naturlig i ulike situasjoner med barn som medspillere, sier pedagogisk leder Henriette Oliversen som gjerne leker brannstasjon med Håkon Kristiansen Johnsen (t.v.) og Jonathan Øyan Nylende i Hvitveisen barnehage på Hamar.

H

vordan står det til med norske barnehager når vi snur oss rundt og ser ut i verden? Hvordan er barnehagelærerens hverdag? Hva slags syn har de på lek og læring? Og hva er barnehagens viktigste oppgaver i landet? Første steg har i tillegg til Norge besøkt 10 barnehagelærere verden rundt; fra Cuba og USA til Sør-Afrika og Australia for å få svar. Pedagogisk leder Henriette Oliversen i Hvitveisen barnehage på Hamar har flere ting til felles med sine kollegaer verden over, men det er også store forskjeller.

1 LÆRER PÅ 100 BARN

I USA er det å lære barna sosial mestring, som å sitte stille, følge regler og vise respekt barnehagens viktigste oppgave, ifølge daglig leder Diane Fitzsimons ved Ahwatukee Preschool i delstaten Arizona. I Malawi er det viktigste å lære barna engelsk.

– Engelsk er språket det undervises i på skolen, og kan barna litt engelsk øker sjansene for å klare seg. Det er vanlig med 1 lærer på 100 elever, og mange må ta trinn om igjen, sier barnehagelærer Deliwe Chibowa.

På Cuba driver Luisa Yausmaris privat barnehage for 25 barn i sin leilighet på 45 kvadratmeter. Barna får aldri gå ut av leiligheten.

– Det er ikke en optimal situasjon. På den andre siden får barna trening i sosiale ferdigheter, som de vil kunne bruke resten av livet, sier Luisa.

LÆRER 3-ÅRINGER BOKSTAVER

Synet på lek er også ulikt i de ulike landene. Mexicanske Mayra Martínez mener hennes viktigste oppgave i barnehagen er å styre leken,

⊕ – Vi må være omsorgspersoner som ser og anerkjenner barna, tolker dem og møter dem med respekt, sier pedagogisk leder Henriette Oliversen og hjelper Jonathan Øyan Nylende ned sklia.

mens sørafrikanske Daphne Boutell ønsker fri lek så lenge som mulig. London-barnehagen South Acton Early Years and Children's Centre er inspirert av skandinaviske friluftsbarnehager og har innført fri lek og aktiviteter utendørs.

– Rammeplanen legger stor vekt på å være skolemoden, og det kan føles som et lodd. Treåringene lærer om bokstaver og tall, men læreplanen er basert på læring gjennom lek, sier styrer Beverly Kellet.

FEIL Å SE BARN SOM KAPITAL

Fra å se på barn som har behov for lek og å være i nuet, blir danske barn i større grad sett på som fremtidens kapital, ifølge pedagog Charlotte Dahl Sørby. Hun mener det viktigste er å lære barna å være en god venn. For norske Henriette Oliversen er det også viktig å gi barna trygghet.

– Vi skal ikke avbryte leken, for å «lære» barna noe. Som tilstedeværende voksne tilfører vi læring naturlig i ulike situasjoner med barn som medspillere, sier Oliversen.

Den tyske barnehagepedagogen Alexander Krell mener læring i barnehagealderen kun er mulig i lek.

ENDRET BARNESYN

Barnehagelærer Henriette Oliversen mener synet på barn har forandret seg i Norge, fra å se på barnet som et objekt uten mulighet til å påvirke, til et subjekt som medvirker. Samme syn har de i Danmark og Tyskland.

– Vi må være omsorgspersoner som ser og anerkjenner barna, tolker dem og møter dem med respekt. Noen barn er stille og sier ikke så mye, mens andre gjør mye ut av seg. Vi må se begge, mener Oliversen. Hun mener det er viktig med humor og glede og at de voksne er gode forbilder og veileder barna i lek og samspill.

– Hverdagen skal være preget av ro og harmoni og ikke overfylt av voksenstyrte aktiviteter, påpeker Oliversen.

NORGE

- **UTDANNING:** 3-årig bachelor på universitet/høgskole
- **MÅNEDSLØNN:** 40.240 NOK.*, på lønnstoppen etter 16 år i yrket.
- **ARBEIDSTID:** 33,5 timer i uka bundet i barnehagen og 4 timer planleggingstid.
- **FERIE:** 5 uker
- **ÅPNINGSTID:** Varierer, men fleste fra 07.00–17.00.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:3 for barn under 3 år og 1:6 over 3 år. Betyr 9 barn og 3 voksne (minst 1 barnehagelærer) og 18 barn og 3 voksne (minst 1 ped.leder).
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 47 prosent private og 53 prosent offentlige barnehager.
- **FORELDREBETALING:** Maks 2730 NOK per måned – pluss kost.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 90 prosent av norske barn går i barnehage.
- **ALDERSGRENSE OPPSTART:** Fleste starter mellom 10–12 måneder.
- **RAMMEPLAN:** Ja, oppdatert i 2017. Rammeplanen gir styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av det de gjør i barnehagen. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.

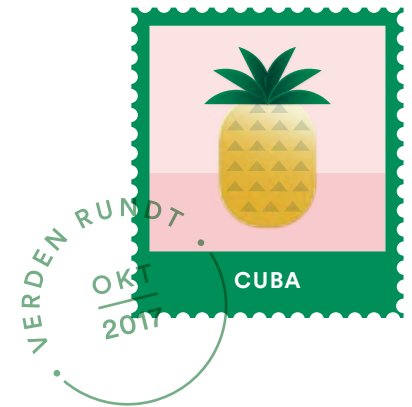
* Varierer noe. Kilde: SSB

TEKST OG FOTO:

Miriam Lykke Schultz
frilansjournalist i Havana,
Cuba
ms@stickelberg.dk

25 BARN PÅ 45 KVADRATMETER

Luisa Yausmaris har 25 barn i barnehagen hun driver i sin leilighet på Cuba. Det er med på å trene barnas sosiale ferdigheter, mener hun.

Ⓜ – Vi spiller musikk, danser og synger hver dag, og selv om de små barna ikke alltid kan være med, har de stor glede av å se på de store barna, sier barnehagelærer Luisa Yausmaris.

D

et er rolig i leiligheten til familien Yausmaris. En stor kontrast til Havanas hektiske mylder av høyrøstede mennesker, klappende hestevogner og tutende biler. Treskoddene for vinduet skjerner for det skarpe dagslyset. Den varme luften står nesten stille til tross for en ventilator, som surrer febrilsk og høres ut som den er på vei til å gi opp. Det meste av gulvet i den 45 kvadratmeter lille leiligheten er dekket av 25 feltsenger med sovende barn i alle aldre.

GIR FLASKE

Lett og lydløst smyger 23-årige Luisa Yausmaris seg rundt mellom de sovende kroppene. Med en rutinnert bevegelse plukker hun opp mat som er velte ut over sengekanten, stryker et barn over håret, putter en bamse til et tredje barn og løfter opp et fjerde for å gi flaske. Det er nettopp det hverdagslige Luisa Yausmaris elsker med jobben.

– Jeg nyter hverdagen med barna. Å være oppmerksom og møte deres behov er helt naturlig for meg. Det er slik jeg er, sier Luisa.

FAMILIEBUSINESS

Luisa har vært fast bestemt på å ta samme yrkesvei som sin mor og søster, som er utdannet pedagoger. Etter fem år med pedagogikk på universitetet er det

1

2

3

1. 25 barn sover på feltsenger i den lille leiligheten, og de er aldri ute av den 45 kvadratmeter store leiligheten mens de er i barnehagen. 2. Barnehagelærer Victoria Yausmaris (57 år) binder et håndkle rundt rygglenet på trestolen og gjør den om til noe som kan minne om en moderne barnestol. Victoria driver en privat barnehage for blant annet Roberto (t.v.) sammen med datteren Luisa. 3. Barnehagelærer Luisa Yausmaris trøster Marta.

☺ – Min viktigste oppgave er å lære barna hvordan de skal være mot hverandre, sier barnehagelærer Luisa Yausmaris som gir de minste melk på flaske.

DE OFFENTLIGE BARNEHAGENE ER FORBEHOLDT FAMILIER DER BEGGE FORELDRE JOBBER, OG VENTELISTEN ER LANG.

CUBA

- **UTDANNING:** 5-årig universitetsutdanning med like mye teori som praksis.
- **MÅNEDSLØNN:** 400 cubanske peso (CUP) i snitt (ca. 125 NOK). Mens de private får opp til 2.800 NOK. Offentlig ansatte har rasjoneringsbok, betaler ikke husleie eller skatt, derfor er lønnen lav.
- **ARBEIDSTID:** Fra 08–18, 45 timer i uka.
- **FERIE:** 4 uker i året.
- **ÅPNINGSTID:** 07–18.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** Anbefalt voksne 1:6 per barn.
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** Det er 1.078 offentlige barnehager, og antallet private øker.
- **FORELDREBETALING:** 15–20 CUP (5 NOK) i de offentlige og 15 CUC (ca. 100 NOK) i de private barnehagene.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** Det er 855.000 barn under seks år på Cuba. 35–40 prosent av 1–6 åringene går i offentlige, mens resten i private barnehager, eller deltar i det obligatoriske førskoleprogrammet «Educate your child».
- **ALDERSGRENSE OPPSTART:** 1 år i offentlige, ingen grense i private.
- **RAMMEPLAN:** Offentlige cubanske barnehager har tilknyttet talepedagoger, sykepleiere og psykologer. De har en pedagogikk basert på synet om at barnet trives best i en strukturert hverdag. De har læringsmål i temaer som musikk, dans sang og idrett. Strukturert pedagogikk er en kritisk barnehagepedagogikk som bygger på marxisme med inspirasjon fra DDRs barnehagepedagogikk og Makarenkos kollektive oppdragelsesmetode.

vanskelig å finne en jobb i en av de 1.078 offentlige barnehagene, så Luisa startet en privat barnehage hjemme i leiligheten sammen med moren og søsteren. Og de fyller et stort behov på Cuba, for de offentlige barnehagene er forbeholdt familier der begge foreldre jobber, og ventelisten er lang.

På Cuba er innbyggerne vant med å løse dagliglivets utfordringer med kreativitet og improvisasjon, som de kaller *revolver*. Et eksempel er å fiske med line, fordi en jobb om offentlig ansatt ikke gir dem nok lønn til å kjøpe en fiskestang. Et annet er boomen av private barnehager. Cubanerne er stolte av å ha klart seg gjennom krisen etter Sovjetunionens kollaps, cubanske myndigheters arrogante økonomistyring og årelang amerikansk handelsblokkade.

KOMMER ALDRI UT

De som starter privat barnehage er forpliktet til å søke helselisen, betale skatt og ha inspeksjon fra staten. Det blir sett på som en byråkratisk og dårlig forretning, og mange som Luisa fristes derfor til en mer uoffisiell løsning.

I en leilighet i denne ↻
blokka i Havana på Cuba
driver Luisa Yausmaris,
moren og søsteren en
privat barnehage
med 25 barn.

– Til sjuende og sist handler det om å bruke den situasjonen du er i best mulig, forklarer Luisa og utdyper det med at barna for eksempel aldri får gå ut av leiligheten.

– Det er ikke en optimal situasjon. På den andre siden får barna trening i sosiale ferdigheter, som de tross alt vil kunne bruke resten av livet, sier Luisa.

**FØRSTE
STEG
HAR FÅTT
NYE NETTSIDER >**

utdanningsnytt.no/forste-steg

Foto: Fotolia

Les **Første steg** på nett mens du venter på neste utgave av tidsskriftet.

UTDANNINGSNYTT.NO

**FØRSTE
STEG**

TEKST OG FOTO:
Sunnev Reinton Chang,
frilanser, Arizona, USA
sunnev@msn.com

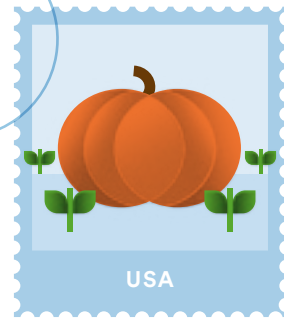
LÆRER SOSIAL MESTRING

Å lære barna å sitte stille, følge regler og respektere andre er barnehagens viktigste oppgaver mener barnehagelærerne ved Ahwatukee Preschool i USA.

Ⓢ Barnehageassistent Leslie Franzmeier er profesjonell musiker og lærer barna ved Ahwatukee Preschool i USA musikalsk terminologi, enkle pianoduetter, rytmer og lyder i naturen.

VERDEN RUNDT
OKT
2017

B

arnehagens viktigste oppgave er å utvikle barnas sosiale ferdigheter, sier barnehagelærer Kris Roland og daglig leder Diane Fitzsimons ved Ahwatukee Preschool i delstaten Arizona i USA.

– Jo mer barna lærer av samhandling, dynamikk, konfliktløsning og forventninger til en stor gruppe før skolestart, desto raskere er de klare for mer tradisjonell «akademisk» læring, forklarer Diane.

LØFTE OM TROSKAP

Barnehagedagen starter med et kor av unge stemmer som avgir sitt løfte om troskap til det amerikanske flagget. Amerikanerne er opptatt av sin patriotiske historie og å innpode stolthet og lojalitet mot fedrelandet allerede fra barna er små. Barna snakker om bokstaven de jobber med, og synger en sang om hvilken ukedag det er. Etter morgenritualet har barna en variert dag med lek ute, musikkgruppe og kjøkkenhage. Av og til har de bagedag, natursti eller tur til en matvarebutikk i nærheten. Klokket 10 stiller barna seg opp i linje, går på do, ber bordbønn og spiser et mellommåltid. Barna forteller stolt at de har dyrket mais og plantet gresskarfrø. Siden det er varmt i Arizona året rundt er hagearbeid en populær aktivitet.

EGEN MUSIKKLÆRER

Leslie Franzmeier er dirigent for kirkens kor, en lidenskapelig musiker og planlegger ukentlige musikktimer for barnehagebarna. Barnehagen har også litt fokus på læring, som tallene fra 1-10, bokstaver og stillelesning.

– Vanligvis har vi 2–3 barn som kan lese før de begynner på skolen, forteller barnehagelærer Kris Roland.

1

2

3

4

5

1. Utvikling av sosiale ferdigheter er barnehagens viktigste oppgave, mener leder-teamet i denne barnehagen. 2. Barnehagen er opptatt av å gi barna kulturelle opplevelser og markerer en rekke tradisjoner som Halloween og Thanksgiving. Her er Kris Roland og barna Addison (f.v.), Zachary og Yuiki foran bildet av en Thanksgiving-kalkun, der de på små lapper takker Gud for alt fra gullfisken George, hunden Lucas til foreldre, mat og godteri. 3. Barna Munira (f.v.), Kynan, Gianni og Jaydyn har musikkgruppe hver dag under veiledning av en profesjonell musiker. 4. Ahwatukee Preschool er en privat barnehage tilknyttet en lokal Luthersk kirke, som drives med penge-gaver fra menigheten og foreldrebetaling. 5. Michelle (f.v.), Koen og Taren forteller at det beste med barnehagen er å leke ute. I bakgrunnen er kirken, men generelt legges det ikke så stor vekt på religion i barnehagen.

USA

- **UTDANNING:** Varierer fra CDA (2 årig Child Development Associate's) til Bachelor eller Master grad i Early Childhood Education.
- **MÅNEDSLØNN:** Fulltidsjobb (40 timer i uka): 1,957 USD (16.633 NOK). Deltid vanlig.
- **ARBEIDSTID:** De ansatte ved Ahwatukee Preschool jobber 3 timer daglig (8.30–11.30 eller 12.30–15.30).
- **FERIE:** Følger den lokale skolekalenderen (stengt 8 uker i året). De ansatte får ikke lønn i juli.
- **ÅPNINGSTID:** 8.30–15.30, men barna er kun i barnehagen 3 timer daglig.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:7 er maks, kan være færre enn 7.
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 28 % av 4-åringene i USA går i offentlig/delstats-subsidiert barnehage, 13 % i offentlig/nasjonalt subsidiert barnehage og 59 % i private barnehager eller er hjemme.

- **FORELDREBETALING:** I de fleste delstatene får bare familier med svært lav inntekt tilgang til offentlig barnehager. Private barnehager varierer fra \$250 (2.125 NOK per mnd.) (3 timer daglig) til \$1,300 (11.050 NOK per mnd.) fulltid for en baby.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 59 % av 4-åringene i USA er i barnehage (30 % fulltid og 29 % deltid).
- **ALDERSGRENSE FOR OPPSTART:** Fra 6 uker, i Ahwatukee Preschool 18 mnd.
- **EGEN RAMMEPLAN:** Ja, barnehagen må være godkjent av delstaten, dvs. de må følge visse sikkerhetsregler. Delstatene har egne rammer («standards») barnehagene utvikler sitt innhold fra.

Kilder: Payscale.com, Updated: 28 Oct 2016. National Institute for Early Education Research (NIEER). (2013). <https://edsources.org/2015/middle-class-families-get-little-help-in-paying-for-early-care/75477>. http://nces.ed.gov/programs/coe/indicator_cfa.asp

TEKST OG FOTO:
Raket Benon,
frilansjournalist Frankrike
raket.benon@gmail.com

STARTER FRA DE ER 2,5 MÅNEDER

Ni måneder gamle Emerick er i barnehagen med bronkitt og ørebetennelse. Tre sykedager hver er alt foreldrene har.

⬆ Det er influensa-bonanza i barnehagen «Le Chat Perché» og Emerick (9 måneder) har fått paracet av omsorgsarbeider Valérie Mazade.

M

ed 16 ukers fødselspermisjon er babyer på 2,5 måneder et vanlig syn i franske barnehager. Mange gravide tar ut noen av ukene før fødselen. Pappapermisjonen er på 11 dager, helg inkludert.

Enkelte arbeidsgivere har tungt for å akseptere at fedre tar fri i det hele tatt.

– Vi tar oss god tid til tilvenning. Det er tøft i begynnelsen både for babyer og mødre, sier omsorgsarbeider Valérie Mazade (49).

SYK I BARNEHAGEN

På fanget har hun ni måneder Emerick, som både har bronkitt og ørebetennelse. Tre dager er det meste hver forelder kan være hjemme med syke barn. Nå er det full influensa-bonanza i den offentlige barnehagen «Le Chat Perché» ved byen Valence, som ligger litt sør for Lyon i Frankrike.

Emerick har fått paracet og titter nysgjerrig opp på Valérie Mazade. Klokken er elleve og de andre barna på den minste avdelingen sover. Emerick er her på deltid og har nettopp kommet. Akkurat nå har han Valérie for seg selv i de store, lyse lokalene.

Hun legger ham på et fargerikt leketeppe, finner frem djemben sin og en liten fløyte. Spiller og synger for gutten, som strekker seg mot henne og rister på en marakas.

Barnehagen er i lokalene til en gammel skole. De har god plass, mange rom og flere ansatte enn påkrevd. De deler ofte barna inn i mindre grupper for å skape ro.

1. Franske barn kan starte i barnehagen fra de er 2,5 måneder. Emerick (9 måneder) har både ørebetennelse og bronkitt og får en paracet, mens omsorgsmedarbeider Valérie Mazade spiller trommer for ham.
2. Valéries kollega Martine gir mat til William på 16 måneder. Han har influensa og feber.
3. Varme måltider er inkludert i prisen i franske barnehager. Eline (19 måneder), Axel (20 måneder) spiser selv mens Valérie hjelper Camille (17 måneder).
4. Valérie gir morsmelkserstatning til Chloé på 7 måneder. Barnehagen er inspirert av den ungarske barnelegen Emmi Pikler, som legger vekt på fri lek og å begrense bruk av vippestoler og gåhjelp.

FRANKRIKE

- **UTDANNING:** Krav om lærerutdanning for å jobbe med barn 3–6 år i førskolen. For barn 0–3 år kan du ha helsefaglig- eller pedagogutdanning. 40 % av barnehages ansatte må ha høyskoleutdanning. Barnehager med over 40 barn må ha barnesykepleier som styrer. Alle barnehager må ha en sykepleier noen timer hver uke. 60 % av de ansatte kan ha utdanning som omsorgsarbeider. Helt ufaglærte får sjelden jobb.
- **MÅNEDSLØNN:** Inntil 1470 Euro netto (14.500 NOK) som barnehagelærer, inntil 2054 Euro netto (20.300 NOK) som styrer (med barnehagelærerutdanning), inntil 1400 Euro netto som omsorgsarbeider og inntil 2180 Euro som barnesykepleier/styrer. Lærere i førskolen (3–6-åringer) kan oppnå 3026 euro/mnd. med 30 års erfaring, samme som lærere i barneskolen.
- **ARBEIDSTID:** 35 timer i uka (0–3-åringer). Lærere i førskolen jobber 25 timer i klassen og er pålagt 108 timer årlig til planlegging og møter.
- **FERIE:** Barnehage (0–3 år): 5 uker. Førskole (3–6 år): 16 uker som skolen.
- **ÅPNINGSTID:** Barnehager (0–3) 07.30–18.30, varierer. Noen har åpent til kl. 21. Ansatte jobber tidlig eller sent og noen i turnus. I førskolen (3–6 år) som i barneskolen (6–10 år) er barna til stede ca. 25 timer ukentlig. Før og etter «førskoletid» finnes tilbud à la SFO.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:5 for babyer; 1:8 for 1,5–3-åringer. I Førskolen (3–6) kan det være opptil 30 barn i en klasse med én lærer og én ATSEM (omsorgsmedarbeider).
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** Rundt 10 % private aktører.
- **FORELDREBETALING:** 30–100 euro/mnd. Varm lunsj inkludert. Offentlig førskolen er ikke obligatorisk, men gratis. De betaler for lunsj og pass før og etter «førskoletiden».
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** Rundt 200 plasser pr. 1000 barn for 0–3-åringene i Paris, som har best dekning, viser studie fra 2014. Mange har dagmamma. Førskolen (3–6): full dekning, gratis for offentlig plass og sjelden dyrt for privat plass. De fleste bruker tilbudet.
- **ALDERSGRENSE OPPTAK:** 2,5 måneder.
- **RAMMEPLAN:** Barnehager (0–3): Ja, fra 2010. Fastsetter krav til utdanning, antall ansatte per barn og fagfelt. Styreren plikter å utarbeide en pedagogisk plan. Førskole (3–6): Like læringsmål for hele landet. Gjøre barna kjent med bokstaver, former og tall. Mer stillesittende aktiviteter og akademiske læringsmål.

1. Evans mamma er fra Elfenbenskysten. Hun hadde ham konstant i bæresjal mot kroppen sin, helt til hun måtte begynne å jobbe. Overgangen har vært tøff for gutten på 11 måneder. 2. Hos «Le Chat Perché» leker barna ute hver dag noe som er ganske sjeldent i Frankrike. Parkdresser har de ikke, men et skur med uteleker under tak gjør nytten på uværsdager. Her er Daphné (17 måneder) Valérie og Ruben (13 måneder).

FÅR MINSTELØNN

Rett etter ungdomsskolen tok Valérie en ettårig småbarnsfaglig utdanning. Hun hadde jobbet ti år i barnehage, og var dagmamma da hun fikk egne barn. Da barna begynte på skolen, savnet hun kollegaer og søkte seg til «Le Chat Perché» som vikar for to år siden.

– Først to måneder før kontraktslutt, får jeg vite om den fornyes, sier Valérie. Nå forsøker hun å få godkjent ansiennitet for 20 års arbeidserfaring. Da kan hun søke fast, full stilling og få mer lønn. Hun har bare 30 timers arbeidsuke, mot 35 som er fullt, og klarer seg ikke uten mannens inntekt. Hun har utbetalt rundt 900 euro i måneden. Alle barnehager må ha en sykepleier til stede noen timer hver uke. Det er ikke lett å få tak i en sykepleier til å jobbe bare noen timer i uka, så «Le Chat Perché» barnehage har derfor ansatt en sykepleier på heltid som styrerassistent.

HUN HAR BARE 30 TIMERS ARBEIDSUKE, MOT 35 SOM ER FULLT, OG KLARER SEG IKKE UTEN MANNENS INNTEKT.

SYR LEKER

– Valérie er nysgjerrig, leser fag og går på alle kurs hun kommer over, sier en kollega og drar ut en stor skuff full av Montessori-leker. Disse har Valérie sydd på fritiden. Begge synes Le Chat perché er lite preget av hierarki i forhold til andre barnehager de har jobbet i.

– Her vasker alle do, sier Valérie. Men selv om de i stor grad utfører samme oppgaver, har de ansatte ulike stillinger med ulik lønn, status og formell beskrivelse. Her er én sykepleier, to førskolelærere, pleier-assistenten og omsorgsarbeidere med kortere utdanning.

➡ Valérie Mazade trives godt med de aller minste og håper hun snart får fast stilling i barnehagen.

Nå er det over

4800

... som liker **FØRSTE STEG** på Facebook.

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet.

Bli med og følg oss du også!
facebook.com/forstesteg

Foto: Fotolia

TEKST OG FOTO:

Yngve Leonhardsen,
frilansjournalist, Tyskland
yngve@internasjonalreportasje.no

DEN TREDJE PEDAGOGEN

Tyske Alexander Krell mener barnehagelærerens viktigste oppgave er å observere og ledsage barna i lek. Uteområdene er den tredje pedagog.

⊕ – Gode og stimulerende omgivelser er det flust av i vår økologisk orienterte barnehage, inne som ute. Ikke noe plastikk her nei, smiler Alexander lurt til Elli (t.v.)

Mitt ansvarsområde er egentlig hagen, sier Alexander Krell og titter ut på lekelandskapet gjennom det store vinduet fra kjøkkenet. Barna er i ferd med å rydde inn i oppvaskmaskinen etter *vesper*, det lette ettermiddagsmåltidet som er vanlig i tyske barnehager, og er ivrig etter å komme ut under en grå høsthimmel.

LÆRER GJENNOM LEK

– Én dag i uka drar vi på utflukt, ned til Elben, eller opp i skogen, sier Alexander (34).

Barnehagen Cocolores ligger fint til i bydel Neustadt i Dresden, et steinkast fra de store friområdene langs elvebredden og et kvarters rusletur til skogkanten. Uteområdet og utfluktene er gode arenaer til å utøve det Alexander mener er barnehagelærerens viktigste oppgave: å observere og ledsage barna i lek.

– Her om dagen var det to gutter som ville lage betong. De satt og gned noen steiner mot hverandre, men det gikk dårlig. Så foreslo jeg at de skulle prøve med kritt. Da hadde de sement på en, to, tre. Så kunne de blande støvet med sand og vann.

Alexander mener barnehagelæreren utvikler et forhold til det enkelte barnet først når han, eller hun oppdager hva barnet er opptatt av.

For Alexander er overbevist om at læring i barnehagealderen kun er mulig i lek.

– Hvis ikke barna får gjøre egne erfaringer, sitter de ikke igjen med noen ting, sier Alexander.

ER MYE UTE

Omgivelsene er viktig i rammeplanen for delstaten Sachsen: både arkitekturen, romløsningene og uteområdene, men også å tilpasse læresituasjoner til barna og la dem lete etter løsninger. Slik blir barnehagemiljøet – i tillegg til barnehagelæreren og barnets samhandling med andre barn og voksne – til «den 3. pedagog».

Barnehagen Cocolores er populær blant foreldrene i den verdiliberale bydelen. Den har en økologisk profil, fokus på å være ute og med et navn som betyr fargerikt fellesskap.

1

TYSKLAND

- **UTDANNING:** Treårig pedagogutdanning pluss som regel en toårig sosialfaglig grunnutdanning (felles for omsorgsyrker). Relevant yrkeserfaring teller for å få jobb.
- **MÅNEDSLØNN:** 2700 euro brutto (24.390 NOK) for 40 timers arbeidsuke. En grunnskolelærer tjener 3200 euro (28.900 NOK). Mer normalt med 30 timers arbeidsuke de siste årene.
- **ARBEIDSTID:** 7–13, 8–14, 8–16 eller 9–16.
- **FERIE:** 30 dager pluss helligdager
- **ÅPNINGSTID:** 7–17
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** Antall pedagoger er 1: 5,5 for barn under 3 år, og 1: 12,5 for barn over 3. I tillegg kommer praktikanter og assistenter.
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 1/3 offentlige og 2/3 private barnehager.
- **FORELDREBETALING:** 80 euro (720 NOK) per måned for barn over 3 år og 193 euro (1740 NOK) for barn under 3 år. Varierer i delstatene.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 33 % av barn under 3 år og 94 % av barn over 3 år.
- **ALDERSGRENSE OPPSTART:** Flere har grense på 1,5 år. Barnehager i tidligere Øst-Tyskland tar barn fra 6 uker, men det er sjeldent.
- **RAMMEPLAN:** Har forpliktende plan, men varierer fra delstat til delstat. Sachsen har en progressiv plan, basert på nyeste forskning.

Tallene gjelder primært delstaten Sachsen, og lønn og antallet barn per pedagog er noe høyere i andre delstater.

2

1. Alexander Krell er en av åtte menn i teamet på 15 pedagoger i Cocolors barnehage i tyske Dresden. Barnehagen har en økologisk profil og barna er mye ute, noe rammeplanen sier er viktig. 2. Hermine vil ut og leke. Alexander hjelper henne med glidelåsen som har kilt seg fast.

TEKST OG FOTO:

Camilla G. Laxton,
frilandsjournalist London
camilla.laxton@hotmail.com

HER FINNES INGEN UFAGLÆRTE

I en av Londons største offentlige barnehager har de 29 barnehagepedagoger og ingen ufaglærte.

⊕ – Selv om jeg er utdannet lærer tenker jeg at jeg er først og fremst barnehagepedagog. Jeg er ikke redd for å plaske i søla, sier Seibina McLaggen.

I den urbane barnehagen South Acton Early Years and Children's Centre i London er det skandinaviske friluftsbarnhager som er det store forbildet.

Med 29 barnehagepedagoger, fire lærere og tre assistenter er South Acton en av Londons største offentlige barnehager. Her kan man lete forgjeves etter ufaglærte. Selv de tre assistentene har minst ett års utdanning innen barnehagepedagogikk.

SKANDINAVIA SOM FORBILDE

Den offentlige rammeplanen for barn under fem år legger vekt på kommunikasjon og språk, fysisk og personlig utvikling og sosiale og følelsesmessige evner.

– Vi fokuserer mye på kommunikasjon og språk, men utvikling av barnets sosiale og følelsesmessige evner er jo minst like viktig, sier styrer Beverly Kellet. Barnehagen har vært på besøk i Danmark, latt seg inspirere av friluftsbarnhager og innført fri lek og aktiviteter utendørs.

– Vi kan selv se hvordan disse prinsippene fører til at barna utvikler seg positivt, sier styreren.

London er en storby med mange grønne lunger, som de ansatte ofte benytter.

– Mange av barna bor i høyblokker og er lite ute, så derfor inviterer vi barna og foreldrene med på tur i Hyde Park, eller andre friluftsområder. Vi vil vise foreldrene hvor enkelt det er å ta med barna på en T-bane, eller buss for å komme seg ut, sier styreren.

SKOLEMODEN

Britiske barn er skolepliktige fra de er fem år, men barna har offentlige skoletilbud fra de er fire. De fleste barneskoler har også et gratis førskoletilbud for treåringene. Grupper på inntil 30 uniformsklede barn tropper opp til et daglig tre timers opplegg med lek og undervisning.

– Rammeplanen legger stor vekt på å være skolemoden, og det kan føles som et lodd. Treåringene lærer om bokstaver og tall, men læreplanen er basert på læring gjennom lek. Forhåpentligvis skjønner ikke barna at de lærer; de tror de bare leker, sier Kellet.

BARNEHAGEN HAR VÆRT PÅ BESØK I DANMARK, LATT SEG INSPIRERE AV FRILUFTSBARNEHAGER OG INNFØRT FRI LEK OG AKTIVITETER UTENDØRS.

FORELDRESAMARBEID

– Jeg er så glad i denne barnehagen fordi foreldre alltid er velkomne til å ta del i det vi driver med. Uten engasjerte foreldre, vil barna fortsette å sitte foran tv-en når de kommer hjem, uansett hvilke mirakler vi oppnår her i barnehagen, sier barnehagepedagog Seibina McLaggen.

Barnehagepedagog Chevone Newman er ikke i tvil om hvor viktig arbeidsplassen hennes er for barna, spesielt barnevernsbarna.

– Her kan vi være med å legge et godt grunnlag for fremtiden, ved å gi barna trygge rammer og gode opplevelser, sier hun.

☺ I den offentlige London-barnehagen der Chevone Newman jobber er det to barnehagepedagoger i en gruppe på seks barn under 2 år. Her leker hun sammen med Rowan.

21

☺ – Mange av barna bor i høyblokker og er lite ute, så vi inviterer foreldrene med på tur i Hyde Park for å vise dem hvor enkelt det er å ta med barna ut, sier styrer Beverly Kellet.

ENGLAND

- **UTDANNING:** Minstekrav for barnehagepedagogene er fagutdannelsen NVQ, nivå 3 (ca 2 år) Barnehageassistenter trenger kun nivå 2 (1–2 år). Lærerutdanning (3–5 år) på høyskole eller universitet.
- **MÅNEDSLØNN:** Barnehagepedagoger: 1484 GBP (15.459 NOK).
- **LÆRERE:** 2815 GBP (29.324 NOK).
- **ARBEIDSTID:** 37,5 timers uke med turnus ved fulltid. Deltidsansatte følger skoleruta og har fri i skoleferier.
- **FERIE:** 28 dager i året.
- **BARNEHAGENS ÅPNINGSTID:** 8–18. Enkelte private har lengre åpningstid.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** Lovbestemt voksen-tetthet på 1:3 for barn under 2 år, 1:4 for 2–3 år og 1:8 for 3–5 år.
- **FORELDREBETALING:** Store variasjoner mellom privat/offentlig og London/andre deler av landet. I snitt 943 GBP per mnd. (9.823 NOK) på landsbasis, eller 1309 GBP i snitt per mnd. (13.635 NOK) i London. Familier med lav inntekt får fra 2 år 15 timer gratis plass i uka.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 10 % har heltidsplass, ifølge tall fra 2013. I 2016 valgte 10 % av britiske familier å sende treåringen sin til et gratis førskoletilbud (3 timer daglig). I 2016 hadde kun 45 av Englands fylker nok offentlige plasser å tilby til familier der begge jobber fulltid.
- **BARNEHAGESTART:** Fra 6 måneder
- **RAMMEPLAN:** Ja, *Early Years Foundation Stage Framework* (2014) med standarder for barns læring og utvikling. Sju fagområder: Kommunikasjon og språk, fysisk utvikling, personlig, sosial og følelsesmessig utvikling, lesing/skriving, matte, forståelse for deres egen verden og kunstnerisk og kreativ utfoldelse.

TEKST OG FOTO:

Merete Andersen,
barnehagelærer i Malawi
hmeretea@hotmail.com

FATTIGE, MEN RIKE PÅ GLEDE

De foreldreløse barna, som går i fillete klær til barnehagen og bybarna, som blir kjørt i biler har en ting til felles: De lærer engelsk. Det øker sjansene for å klare seg på skolen.

Ⓢ – Vi må jobbe for å skape en god relasjon til hvert enkelt barn. Og så må vi smile. Alltid smile, sier pedagog Masozi Gondwe, som er stolt av den malte veggene i den private bybarnehagen Bambino Nursery School i Malawi.

I det afrikanske landet Malawi er det store forskjeller mellom landets barnehager. Landsbybarnehagen Msonkhamanja Ccap Nursery School ligger rett ved siden av en kirke med en høy mur rundt. Den drives av en kvinnegruppe i den lokale kirken, med biskopens kone, Beliana Katundu i spissen. Hun smiler, finner frem små bord og store ark med tall og bokstaver.

– Vi skal male, så derfor henger det ikke noe på veggene nå, forteller Beliana Katundu. Barna sitter stille på benkene og kikker sjenert opp. De fleste barna er foreldreløse og blir tatt hånd om av familie og venner. Noen dager kommer de seinere for å hjelpe til hjemme først. Andre dager kommer de ikke fordi foreldrene ikke har mat å sende med, eller penger til å betale.

– Kirken vår betyr mye for oss, og vi ønsker å lære barna om det å være gode, høflige og takknemlige. Vi tjener ikke mye, men det er et kall, og vi får betalt i hjertene våre, sier Katundu.

100 ELEVER PÅ 1 LÆRER

Det slitte bygget består av ett stort rom med små, gule benker langs veggene. Barna går til barnehagen på røde jordveier mellom enkle murhus og små maisåkre. Ofte sammen med eldre søsken som skal

1. I landsbybarnehagen, Msonkhamanja Ccap Nursery School, lærer de engelsk gjennom lek, dans og sanger av barnehagelærer Deliwe Chibowa. 2. De fleste barna i landsbybarnehagen er foreldreløse og blir tatt hånd om av familie og venner. Noen dager kommer de seinere for å hjelpe til hjemme først. Her ber de morgnebønnen 3. Hvilestund i barnehagen, som består av ett stort rom med små gule benker langs veggene.

1

2

3

1. Landsbybarnehagen Msonkhamanja Ccap Nursery School i Malawi drives av en kvinnegruppe i den lokale kirken. 2. Paradis i sanden er gratis for barnehagen på landsbygda som ikke har råd til utstyr og leker. 3. Bybarnehagen Bambino Nursery School går aldri på tur utenfor murene, og etter lunsj er det tetid for de voksne mens barna har frilek ute i barnehagen.

“

DET ER FREMDELES MANGE SOM SER PÅ BARN SOM EN EKSTRA HJELP I HVERDAGEN OG SYNES UTDANNING ER UNØDVENDIG, SPESIELT INNEN LANDBRUK.

til skolen i nærheten. Flere skolebarn har laget provisoriske sekker av gamle plastposer, og klærne er slitte og godt brukt. De færreste har sko. Det er regntid, men dagens skur har ennå ikke haglet over landsbyen.

– Det er like viktig for foreldrene at barna er i trygge hender mens de arbeider, som at de skal lære noe, forteller barnehagelærer Deliwe Chibowa. Hun er en av to lærere i barnehagen.

– Det viktigste vi kan lære dem er engelsk, tall og bokstaver, sier Chibowa. Engelsk er språket det undervises i på skolen, og kan barna litt engelsk øker sjansene for å klare seg på skolen. Det er vanlig med 1 lærer på 100 elever, og mange må ta trinn om igjen. Skolegang har blitt gratis, men ikke obligatorisk.

Til tross for at barna neste ikke har noen ting er de glade og smiler hele tiden.

BABYKLASSE

Barna på den private Bambino Nursery School i hovedstaden Lilongwe i Malawi blir kjørt til barnehagen i biler. Alle barna har rent hår og de fleste skoleuniform. De har med seg juice eller brus og store matpakker. Pedagog Masozi Gondwe sørger for at barnehagen er vasket før hun tar imot barna.

– Vi er avhengig av et godt omdømme. Derfor er det viktig at det ser rent og pent ut. Det holder også sykdomsfraværet nede, forteller Gondwe.

Alle rommene har tavler og fargerike tegninger av tall og bokstaver på veggene. Det er ikke nok bord og stoler til alle, så noen jobber i arbeidsbøkene, mens andre leker. Allerede i 1–2 års alderen, i babyclass, lærer barna farger, tall og bokstaver gjennom sangleker og konkrete. De bruker egne metoder i lese- og skriveopplæringen.

⊕ – Det er like viktig for foreldrene at barna er i trygge hender mens de arbeider, som at barna skal lære noe, forteller barnehagelærer Deliwe Chibowa i landsbybarnehagen.

1. Mens de foreldreløse barna på landet ikke alltid har råd til å ta med mat i barnehagen, koser barna i byen seg med juice, brus eller saft og store matpakker, slik at de kan spise seg mette. 2. Det er ikke nok bord og stoler til alle, så noen jobber i arbeidsbøkene, mens andre leker med klosser. 3. Barna i babyclass har ikke sandkasseleker, så en plastkopp og sko fungerer som spade i bybarnehagen. 4. Den private bybarnehagen bruker Jolly Phonics som metode for lese- og skriveopplæringen. .

Assistentene leder timene en gang i uka og er med på planleggingsmøtene, slik at de kan steppe inn ved behov.

SMILER ALLTID

– Vi må sette oss ned i barnets høyde og jobbe for å skape en god relasjon til hvert enkelt barn. Og så må vi smile. Alltid smile. Her skal det være fint å være, sier Gondwe.

Hun forteller at det fremdeles er mange som ser på barn som en ekstra hjelp i hverdagen og synes utdanning er unødvendig, spesielt innen landbruk. Bambino har egen skolebuss, og har to turer i året til flyplassen, eller en bondegård. De går aldri på tur utenfor murene.

– Vi er opptatt av å gi barna mulighet til å bli den beste utgaven av seg selv ved å jobbe med sosiale ferdigheter, barnets karakter og oppførsel, forteller Gondwe.

MALAWI

- **UTDANNING:** 2 år, Private Bambino har i tillegg 1 års utdanning for assistenter.
- **MÅNEDSLØNN:** 125.000 MWK (1437 NOK)
- **ARBEIDSTID:** 07–15, assistentene til 16.45
- **FERIE:** Ferie/stengt 4 uker i des./jan., 2 uker i april, 7 uker aug./sep.
- **ÅPNINGSTID:** 07–12 Nursery School, fra 12–16.45 er det Day Care.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:5 for småbarn, 1:10 for stor. Det er en lærer og en assistent i hver klasse: Babyclass (1–2 år): 10 barn, Toddlerclass (2–3 år): 20, Medioclass (3–4 år): 20 barn, og Receptionclass (5–6 år): 25 per klasse.
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 90 % private barnehager. Stor forskjell på private i byene og på landet.
- **FORELDREBETALING:** Stor variasjon fra 500 kwacha (5 NOK) og 5000 kwacha per måned (ca. 57 NOK) til 90.000 kwacha (1036 NOK) for private i byene. Foreldrene i landsbyene, eller de som tar seg av et foreldreløst barn betaler ofte etter evne.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** Usikre tall, mange har ikke råd.
- **OPPSTART:** Varierer, men som oftest når barnet har lært å gå.
- **RAMMEPLAN:** Nei, men på Bambino bruker de Jolly Phonics som metode for lese- og skriveopplæring.

TEKST OG FOTO:
Miriam Lykke Schultz
frilansjournalist, Danmark
ms@stickelberg.dk

LÆRER Å VÆRE EN GOD VENN

I Danmark er det krav om å gjøre barnehagebarna skoleklare. For pedagog Charlotte Dahl Søby er det viktigere å lære barna å være en god venn enn tall og bokstaver.

① – Barn har krav på å bli hørt og har medbestemmelse, men det skal ikke være slik at de skal bestemme når, eller hvor de skal spise i barnehagen, mener Charlotte, som gjerne leker med Ester Viola, Trille og Sonja.

være skoleklar handler om mer enn å kjenne igjen tall eller bokstavlydene. Det handler i mye større grad om hvordan barna skal oppføre seg i skolegården, ifølge 42-årige Charlotte Dahl

Søby, som er pedagog i Arveprinsesse Carolines Børneasyl i Danmark. Det er en privat daginstitusjon i Aarhus.

– Vi har tro på at språket skal lekes frem. Vi presser det ikke ned over hodet på barna. Det er vanskeligere å lære hvordan du skal være en god venn, sier pedagogen.

ENDRET BARNESYN

Hverdagen i danske barnehager er langt fra den pedagogiske debatten som pågår i landet, der tester, læreplaner og tidlig skolestart er fremhevet som verktøy, som skal bidra til å få barna raskere gjennom utdanningssystemet. Synet på vuggestuen og barnehagebarn har endret seg siden Charlotte var ferdigutdannet i 2001, og det bekymrer henne. Fra å se på barn som har behov for lek og å være i nuet, blir barna i større grad sett på som fremtidens kapital.

– Man ser ikke på hva barna er eller hva de er opptatt av, men på hva de kanskje skal bli eller oppnå i fremtiden, sier Charlotte. Hun mener fokuset i stedet bør være på hva et godt barneliv er her og nå.

De danske daginstitusjonene er delt inn i vuggestuer og barnehager, enten under samme tak, eller hver for seg. Vuggestueene er for barn fra 0 til 2 år og 11 måneder. Barnehagene har barn fra 3 til 6 år.

Noen danske barnehager har forbud mot at barn skal sitte på låret, få en klem eller et kyss av de ansatte. Men ikke i Arveprinsesse Carolines Børne asyl, der pedagog Charlotte Dahl Søby gjerne klemmer Ofelia Lulu og Sofie.

LÆRING Å GÅ PÅ DO

I mange år forsøkte de danske barnehagene og pedagogene å omstille seg til nye lover og krav. Nå forsøker de i stedet å tilpasse lovkravene til din arbeidsdag, og det gir mindre stress.

– Jeg er ikke imot at man lærer tall og bokstaver, men er imot at man gjør barnehagene til skole der alle barn skal lære det samme, som å sitte stille og få beskjed om at de skal tegne, sier Charlotte. Hun påpeker at barn er forskjellige og trenger å lære ut fra sin alder.

– Læring er mye. Å lære å gå på do, eller høre etter beskjeder er minst like viktig å kunne før skolestart. Hvis det sosiale ikke fungerer i en klasse, er det vanskelig å konsentrere seg om å lære, mener Charlotte. Derfor har barnehagen egne vennegrupper som både trener på å hjelpe og støtte hverandre og å si stopp når det blir for mye.

– En av de fineste tingene vi kan lære barna i barnehagen er å takle ulike situasjoner selv, og ta ansvar for seg selv og andre, sier pedagogen.

DANMARK

- **UTDANNING:** 3,5-årige profesjonsbachelorutdanning.
- **MÅNEDSLØNN:** 25.400 DKK i snitt (ca 31.00 NOK). Lærernes månedslønn er i snitt 29.633 DKK.
- **ARBEIDSTID:** 08–16. 37 timer i uka.
- **FERIE:** 6 uker i året.
- **ÅPNINGSTID:** 6.30–17 og 06.30–16:30 om fredagen.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:3 for små barn og 1:6 for store barn (over 3 år)
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 512 private i 2014 (en fordobling fra 2007) og 2.645 offentlige.
- **FORELDREBETALING:** 2.800 DKK i snitt i vuggestuen (barn 0 til ca. 2 år og 11 måneder) og 1.600 DKK i barnehagen (fra ca. 3 til 6 år). I private 3.000 DKK i snitt. Rabatt for søsken og lav inntekt.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 98 prosent av barn fra 3–5 år, og 89 prosent av 1 til 2-åringene.
- **ALDERSGRENSE OPPTAK:** 6 måneder. Flest ved 10 måneder.
- **RAMMEPLAN:** Ja, alle vuggestuer og barnehager skal selv lage pedagogisk læreplaner med mål ut fra seks tema: personlig utvikling, sosial kompetanse, språk, bevegelse, natur, kultur og barnemiljø.

Kilde: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling i Danmark

TEKST OG FOTO:

Andrea Thiis-Evensen,
frilansjournalist, Australia
andrea.thiis.evensen@gmail.com

DRØMMEHAGEN

Med egen markfarm og plantehage lærer Tommy Tan barnehagebarna hvordan de skal ta vare på miljøet.

⊕ Den australske barnehagelæreren Tommy Tan hjelper en av de minste i barnehagen med å mate marken i markfarmen med matavfall fra barnehagens kjøkken.

Clarendon Children Centre er rangert som en av Australias 46 beste barnehager. I barnehagen kan du finne en stor plantehage, en markfarm og solcellepanel på taket. Hvor enn du ser er det grønt og frodig, og det henger spader og hageverktøy fra bjelkene i uteområdet. Fra de er små lærer barnehagebarna hvorfor og hvordan de skal ta vare på naturen.

RESPEKT FOR NATUREN

– Vi ønsker å lære barna om respekt for naturen og en bærekraftig utvikling. Vi vil lære barna at de ikke trenger spise mer enn de trenger, eller å kaste ressursrike ting rett i søpla. Når vi har lunsj må barna spise opp det de selv forsyner seg med. Vi pleier å si at «vi lager ikke mat til søppelkassa, men til oss selv», sier barnehagelærer Tommy Tan.

Clarendon Children Centre har egen kokk, og barna får være med på å lage mat hver dag. De samler også inn maten som blir til overs for å bruke den til noe helt spesielt: En egen markfarm.

MARKFARM I URTEHAGEN

Barnehagen har en stor hage i uteområdet der de dyrker blomster, urter og ulike planter. Hver dag hjelper barna til med å vanne plantene, fjerne ugress og så nye frø sammen med de voksne.

1. Tommy og ett av barna står ved markfarmen og snakker om hvorfor mark ikke kan spise plastikk, og i hvilken resirkuleringspose plastikken skal kastes. 2. Uteområdet i barnehagen er fullt av planter og blomster, som denne gamle trillebåren som brukes som en stor blomsterpote. 3. Tommy fant skallet til en enorm sangsikade, som lå i hagen utenfor barnehagen. Det er et insekt du hører om natten i hele Australia. Barna får holde skallet etter tur.

BARNA FØLGER SIN NYSGJERRIGHET, OG VI ER HER FOR Å SVARE PÅ SPØRSMÅL DE HAR.

⊕ I avdelingen til Tommy printer barnehagelærerne ut nye bilder av matavfall fra kjøkkenet hver dag, og barna får bestemme hvor bildene skal henge.

AUSTRALIA

- **UTDANNING:** Minstekravet for assistenter er fagutdannelsen *Sertificat 3* (1 år), men det skal være en barnehagepedagog med diplom (3 års utdanning) i hvert rom i barnehagen, og minst en *Early Childhood Teacher* med 4 års utdanning fra universitet.
- **MÅNEDSLØNN:** *Barnehageassistenter (med Sertifikat 3)* 23 512 NOK (3400 AUD) per måned. En *barnehagepedagog (med diplom)* tjener 27 660 NOK (4000 AUD), mens en *Early Childhood Teachers* lønn fra 33 900 kr (4900 AUD) til 44 950 NOK (6500 AUD) per måned etter erfaring. En barne-skolelærer har i snitt 530.000 NOK året (77,116 AUD).
- **ARBEIDSTID:** 38 timers uke med skiftordning for fulltidsansatte.
- **FERIE:** 4 ukers betalt ferie, med 17 % tilleggsbetaling
- **BARNEHAGENS ÅPNINGSTID:** 7.30 til 18.30. Korttids-barnehager har 5-timersdager.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:4 for barn under 2 år, 1:5 for barn fra 2–3 år og 1:5 for barn fra 3–5 år (lovbestemt).
- **FORELDREBETALING:** Varierer fra 692 NOK (100 AUD) til 933 NOK (135 AUD) per dag. Disse får gratis plass før skolestart: urbefolkningen, trillinger, firlinger, eller barn med asylsøkerforelder.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** Finnes ikke totaltall, men i delstaten Victoria går 95 % av 4-åringene i barnehage, viser tall fra 2010.
- **BARNEHAGESTART:** Vanligst fra 4 år i offentlige og fra to måneder i private.
- **OFFENTLIG RAMMEPLAN:** Ja, lovpålagt rammeplan – *National Quality Framework* (2012). Barnehagene blir rangert etter 7 kvalitetsområder (*National Quality Standard*) som trygghet, fysisk miljø, innhold, personalets forhold til barna, lederskap og samarbeid med familier og lokalsamfunnet.

– Det hele startet med entusiasmen barna viste til resirkulering og kompost, så vi startet en mark-farm i utehagen. Barna samler hver dag inn søppel og matavfall fra kjøkkenet, og bestemmer hva som går i markfarmen, og hva som skal resirkuleres på andre måter, forteller Tommy. Han er opptatt av å lære barna hvorfor det er viktig å ta vare på jorda vår gjennom resirkuleringsleker.

– Ønsket med markfarmen er å gi barna kontakt med naturen og lære dem at vi må ta vare på jorda vår, påpeker Tommy.

LANG VENTELISTE

I Australia er det vanlig at barna starter i barnehage fra de er fire år. Noen barnehager, som Clarendon, er åpne for barn fra to måneder. Alle ansatte har enten fagutdannelsen *Sertifikat 3*, et diplom, eller en grad i *Early Childhood Care*. Mel Simpson er en av få som både har diplom og en fire års grad i *Early Childhood Care*. Hun har jobbet i barnehage i 15 år, og elsker jobben sin.

– Jeg ser på barn som jeg ser på mine egne venner, min familie eller mennesker jeg er glad i. De har rettigheter, de må bli hørt og skal ha noe å si om hvordan de opplever det som skjer i barnehagen, mener Mel, mens hun setter seg på kne for å se på maleriet et av de eldre barna har laget.

FOKUSOMRÅDER

I Clarendon Children Centre starter dagen halv åtte, og halv ni begynner hovedprogrammet. Barna

1. UV-stråler i Australia er ekstra skadelige for huden på grunn av det tynne ozonlaget, så barna er påbudt å ha på seg både solhatter og solkrem når de er ute. 2. Inne kan barna gjøre stort sett som de vil, og her har ett av barna bestemt seg for å male et maleri, og den lille kunstneren har allerede fått publikum.

tilbringer den første delen av dagen ute, der de gjør seg opp tanker og ideer om hva de vil bruke dagen til, som å male eller lage en fiskestang av grener fra skogen i utegården.

De går inn klokka halv ti for å ha samling. Da sier alle navnet sitt etter tur og forteller hva de ønsker å gjøre.

VERDIOMRÅDER

De ansatte i barnehagen har forskjellige verdiområder de fokuserer på når de tilbringer tid med barna. Mel er opptatt

av empati og omsorg, noe hun formidler til barna ved å blant annet ta dem med ut i hagen og se på små, levende biller.

– Lek og læring er avhengig av hverandre. Barn har ikke fokus på å lære. De vil skape noe eller leke. Barna følger sin nysgjerrighet, og vi er her for å svare på spørsmål de har, sier Mel. Barnehagen har en læreplan, laget i samarbeid med foreldre og basert på den nasjonale rammeplanen i Australia.

– Men all læring skjer gjennom lek og samtaler, påpeker Mel.

⊕ – Barn har ikke fokus på å lære. De vil leke eller skape noe, sier barnehagelærer Mel Simpson.

ØNSKER DU Å ANNONSERE I FØRSTE STEG?

FØRSTE STEG kommer ut fire ganger i året og er et faglig-politisk tidsskrift med reportasjer, aktuelle fagartikler og debatter med hovedvekt på barnehage og oppvekst.

Målgruppen er barnehagelærere, -studenter, styrere i barnehager, høgskolelærere og fagfolk tilknyttet de kommunale barne- og oppvekstetater.

**NESTE UTGAVE HAR
MATERIELLFRIST 16.11.
OG UTGIVELSE 12.12.**

NÅ UT TIL
37.000
LESERE!
GODKJENT OPPLAG:
28.842
(FMK 2016)

utdanningsnytt.no/diverse/
annonseinformasjon

For spørsmål og bestilling kontakt:
kikki@salgsfabrikken.no / Tlf 901 19 121

TEKST OG FOTO:
Vibeke Olsen,
frilanser, Sør-Afrika
vibekeolsen@hotmail.com

LEKETID

Barnehagen i Sør-Afrika har tre lekeområder: fantasisone, kreativ sone og kognitiv sone. Målet er frilek så lenge som mulig.

① I Sør-Afrika er det vanlig for barn å bruke høflig tiltale til voksne; en gammel skikk som fremdeles henger igjen i det konservative landet: Nanette Grey (pedagog) (f.v.), Jen Hall (sekretær), Kirsten Anderson (pedagog) og Daphne Boutell (rektor og pedagogisk leder).

Et morsomt bilde av ville dyr møter barna rett innenfor porten i Jacaranda barnehage i Sør-Afrika. Navnet Jacaranda er etter de frodige Jacaranda-trærne som står tett i tett i den grønne byen, Pietermaritzburg. Mange førskoler i landet fungerer som oppbevaringsplass for barn, mens andre er opptatt av kunnskap og disiplin. Hjemmelekse er ikke uvanlig. Ved Jacaranda førskole er mottoet «læring gjennom lek», og mulighetene for lek er mange.

BAK HØYE MURER

Barna leker trygt bak store gjerder uten innsyn, og må gjennom en kameraovervåket port for å komme inn.

– Dette er et land med mye vold og kriminalitet så vi må ta forholdsregler, sier Kirsten Anderson, kalt Mrs Anderson. I Sør-Afrika er det vanlig å bruke høflig tiltale til voksne. Det er en gammel skikk som henger igjen i det konservative landet. All læring er uformell, uten pulter og stoler, og barna lærer å kjenne igjen tall og bokstaver.

TRE LEKESONER

Barnehagen har et frodig og grønt uteområde som er mye større enn de fleste andre barnehagene i byen med trær, busker, sandkasser og lekestativ. Inne er det tre lekesoner: *Fantasisonen* har klær til utkledding, møbler, dukker og masker. I den *kreative sonen* er det tegnesaker, sakser og lim. Puslespill, byggeklosser og konstruksjonssett er tilgjengelige i den *kognitive sonen*. Barna går fritt fra sone til sone i leketiden under tilsyn av voksne.

– Vi er privilegerte som får jobbe med disse barna, og vi ønsker så inderlig at de får beholde sitt «lekne jeg» så lenge som mulig, sier pedagogisk leder Daphne Boutell.

1. Lekeklassen er omgitt av høye gjerder uten innsyn, slik at barna Victoria Boshoff (f.v.), Zaiyah Dennis, Tayla Burton og Tristan Lewis kan leke trygt i et land med mye kriminalitet. 2. I Sør-Afrika leker Mohli Khoza og barna i bare føtter hele året. 3. Jacaranda barnehage i Sør-Afrika tok imot det første barnet som var «non white» i 1989. I dag har barnehagen barn fra mange etniske grupper: Ahmed Yusuf (f.v.), Tayla Burton, Finn Franz, Nathan Evans, Israel Adjei, Gabriella Ngcobo, Zaiyah Dennis, Kamea Naick, Victoria Boshoff, Jade De Kock og Kendal Carlisle-Kitz.

ANSVAR FOR INNKJØP

Diskriminering mellom gutter og jenter er ikke uvanlig i Sør-Afrika, og barns rettssikkerhet er mangelfull. Den emosjonelle utviklingen til barna er førsteprioritet i Jacaranda. Barnehagelærerne er rause med klemmer, kos og øyekontakt. Det er alltid plass til barna på fanget.

De 4 barnehagelærerne ved Jacaranda har ansvar for det pedagogiske innholdet og for innkjøp. To ufaglærte assistenter roterer mellom de fire gruppene på til sammen 90 barn fra 2–6 år. Assistentene har ansvar for rengjøring, mens sekretæren fungerer som sykesøster og assistent.

I Sør-Afrika er det vanlig at mødre jobber deltid og har hushjelp, så de fleste barna slutter klokken tolv på formiddagen.

SØR-AFRIKA

- **UTDANNING:** 1-årig studium som barnearbeider. 4-årig studium som barnehagepedagog.
- **LØNN:** Varierer mye. 20.000 Rand (R) (15 800 NOK) per måned for barnehagepedagog med høy ansiennitet og R 5.000 (3.960 NOK) for nyutdannet. Grunnskolelærere i privatskoler har 33.333 R (26.400 NOK).
- **ARBEIDSTID:** Fra 07:15–14.00
- **FERIE:** 55 dager +/-
- **ÅPNINGSTID:** 07:15–12.10.
- **VOKSENTETTHET:** 2:15 små barn. 1:25 store barn.
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** Sørafrikanske barnehager er overlatt til den private sektor. Ingen pedagogiske krav ved registrering av barnehager.
- **FORELDREBETALING:** Store prisforskjeller. R20.724 (16.400 NOK) for et års fulltids plass ved Jacaranda. Foreldrene bidrar også med et års forbruk av våtservietter, do- og tørkepapir, såpe, tegneark, fargestifter og lim.
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** Ingen offisielle tall.
- **ALDERSGRENSE OPPSTART:** 3 år vanlig. Jacaranda har barn fra 2 år.
- **RAMMEPLAN:** Ingen. De private utformer egne planer. Utdanningsdepartementet har en barnehageregulering om når barnehagene skal gi barna tallforståelse og lese- og skrivekunnskap.

TEKST:
Tone Aguilar,
frilansjournalist i Mexico
aguilartone@gmail.com

FOTO:
Marco Aguilar,
fotograf i Mexico

VOKSENSTYRT LEK

Barna får lekser og aktivitetene er styrt av voksne. – Det er min oppgave å styre leken, sier barnehagelærer Mayra Martínez i Mexico.

⬆ Barnehagelæreren leser for barna hver dag. – Det er essensielt å vekke leselysten deres, fremhever den mexicanske barnehagelæreren Mayra Martínez.

De eldste barna i barnehagen Edukrte i den mexicanske byen Oaxaca, sitter oppmerksomme og lytter til historien barnehagelærer Mayra Martínez leser for dem.

– Hva var det som befant seg under senga til den lille gutten? spør hun.

– Ingenting, han bare forestilte seg at det var noe der, svarer barna. Mayra forteller at bøker og lesing utgjør en svært viktig del av hverdagen i barnehagen.

– Rammeplanen vår krever ikke at barna skal lese og skrive når de er ferdige med førskolen, men den sier vi skal vekke leselysten hos de små, poengterer Mayra.

OBLIGATORISK FØRSKOLE

Det er obligatorisk med treårig førskole i Mexico, fra barna er tre til seks år. Barnehagens leder, Miguel Ángel Romero, forteller at innholdet i førskolen er organisert ut ifra seks kompetanseområder: språk og kommunikasjon, matte, utforskning og kunnskap til omverdenen, fysisk utvikling og helse, personlig og sosial utvikling og kunstnerisk utfoldelse. Hvert alderstrinn er i en gruppe på inntil 25 barn.

Mayra er ansvarlig for barna som går siste året på førskolen ved Edukrte. Hun er ikke alene. Det er et krav at hver gruppe må ha en pedagog med førskolelærerutdanning og en assistent.

Ifølge INEE, Det nasjonale evalueringssenteret for utdanning i Mexico, har 63 prosent av dem som arbeider i barnehagene førskolelærerutdanning, mens resten er ufaglærte eller har annen akademisk bakgrunn.

1

“

RAMMEPLANEN VÅR KREVER IKKE AT BARNA SKAL LESE OG SKRIVE NÅR DE ER FERDIGE MED FØRSKOLEN, MEN DEN SIER VI SKAL VEKKE LESELYSTEN HOS DE SMÅ

2

1. I Mexico er det obligatorisk med treårig førskole, fra barna er tre til seks år. Hvert alderstrinn er i en gruppe på inntil 25 barn, som 5-åringene her. 2. Gymtimene er populære. Barnehagebarna har egen gymlærer som har ansvaret for gymtimene for alle gruppene.

1. I den mexicanske barnehagen bruker de lærebøker, men barnehagelærer Mayra presiserer at det pedagogiske innhold ikke er bygget opp rundt lærebøkene. 2. De fleste mexicanske barna går i offentlige barnehager, selv om antallet foreldre som velger private barnehager som Edukrte (bildet) øker.

⬆ Leder i barnehagen Edukrte, Miguel Ángel Romero, forteller at foreldre som velger private barnehager som regel ønsker en mer skolestruktur i hverdag.

MEXICO

- **UTDANNING:** 4-årig førskolelærerutdanning på universitet/høgskole
- **MÅNEDSLØNN:** 14.000 pesos (7000 NOK).
- **ARBEIDSTID:** 8–15
- **LUNSPAUSE:** 30 minutter, spiser sammen med barna.
- **FERIE:** 4 uker i året
- **ÅPNINGSTID:** Varierer, 7–16 i private barnehager, 8–13 i offentlige barnehager.
- **ANTALL BARN PER VOKSEN:** 1:12
- **PRIVATE VS. OFFENTLIGE:** 84 prosent offentlige, 16 prosent private barnehager.
- **FORELDREBETALING:** Rundt 2500 pesos (ca 1250 NOK) i private. Offentlige barnehager er på papiret gratis, selv om de tar foreldrebetaling til drift og vedlikehold
- **ANDELEN BARN I BARNEHAGE:** 70 prosent
- **ALDERSGRENSE FOR OPPSTART:** 40 dager gamle
- **RAMMEPLAN:** Ja, oppdatert i 2011.

– Både jeg og assistenten passer på barna, vi sørger for at de går på do, spiser og har det bra, forklarer Mayra. Det er hun som har ansvar for det pedagogiske opplegget.

Unntaket er engelsk- og gymtimene. Barnehagen har en egen lærer for disse fagene. Da får Mayra en assistentrolle, fordi hun som gruppeansvarlig alltid er til stede.

LEKSER I NY OG NE

Førskolen har en skolestruktur med bøker og noen ganger lekser.

– Men selv om vi har lærebøker, er det ikke disse vi baserer oss på, forklarer Mayra. Hun forteller at leken alltid er utgangspunktet.

Barnehageleder, Miguel Ángel, legger til at private barnehager som Edukrte gjerne har mer skolestruktur enn de offentlige barnehagene. Han sier det er fordi foreldrene krever det.

Mayra understreker at det er viktig ikke å tvinge barna til å lese og skrive, hvis de ikke er klar for det.

– Oppgaven min er å stimulere barna til å være selvstendige, kreative og å utforske, sier barnehagelæreren.

– Barns interesser kan være flyktige. Derfor må jeg evaluere hvilken nytte de vil ha av det de foreslår, sier hun og understreker:

– Det er min oppgave å styre leken.

Settdagene tar barnekultur på ramme alvor – spennende konferanseprogram for barnehage!

Konferansen har et innholdsrikt program, med profilerte foredragsholdere, som vil gi inspirasjon og ny kunnskap til alle som jobber i barnehage. Forelesningene og workshopene holdes av utviklingsorienterte lærere og ledere i barnehage, samt andre sentrale aktører i utdanningssektoren

Smakebiter fra programmet, siden dette ikke er alt men et utvalg:

KRISTIN DANIELSEN WOLF

Barns spontane lek og elektroniske medier

CATHRINE FRAGELL DARRE

Skaper glede of forskertrang, digitale verktøy i pedagogisk praksis

BERIT BAE

Ny rammeplan, nytt samfunnsmandat?

IVAR FRØNES

Barnehagen; Kompetanse-samfunnets grunnmur

MORTEN SOLHEIM

Nyheter i sandkassa

JOAKIM BJØRKLUND

Kom igang med å skape digitalt i barnehagen

BARBRO HARDERSEN

Digital dømmekraft – alltid på agendaen!

TRINE DANIELSEN SELFORS, MARIT NILSEN

- Allsidig og kreativ bruk av digitale verktøy i barnehagen

REBECCA CHLOE FJELLHEIM, HILDE SANDNES

Mobilfrisone i barnehagen?

Meld deg på nå!

www.settdagene.no

Samarbeidspartnere

Kompetansepartnere

Arrangører

Norge er

TEKST:

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Med 11 barn per pedagogisk leder i barnehagen ligger Norge så vidt over snittet blant OECD-landene. Mexico er på bunnen.

S

verige har 5 barn per pedagogisk leder for alle barn under skolealder, mens Danmark har 10, viser tall fra OECD-rapporten Education at Glance. Mexico og Chile er på bunnen med 26 barn per pedagogisk leder, mens Sverige og New Zealand er på topp med 5 barn per pedagogisk leder. Norge ligger over OECD-snittet, som er 14 barn.

NORGE OVER SNITTET

OECD-tallene viser også at Norge har 5 barn per ansatt når *alle* ansatte regnes med, og er en av landene med høyest voksentetthet når alle barna under skolealder regnes med. Sverige og Danmark har samme antall, mens gjennomsnittet for OECD er 11.

– Dette betyr at Norge ligger bedre an i andelen barn per ansatt i den forstand at vi har færre barn per årsverk enn det gjennomsnittet i OECD har, sier rådgiver Per T. Tuhus i Statistisk sentralbyrå. Han påpeker at det ser

⤴ Mexico har 26 barn per pedagog og ligger dermed på bunnen i OECD-landene, mens Norge med 11 barn per pedagogisk leder ligger så vidt over snittet. Her i mexicanske Edukrte barnehage har likevel 63 % av de ansatte barnehagelærerutdanning. Foto: Marco Aguilar

middelmådig

ut som Sverige ikke har skilt mellom pedagogiske ledere og andre ansatte når de har rapportert inn tallene. Ulike definisjoner og populasjoner kan også, ifølge Tuhus, påvirke tallene.

Nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet sier de har jobbet hardt for å få politikerne til å forstå hvor viktig det er at små barn har nok barnehagelærere, og at politikerne i alle partier nå forstår det.

– Jeg regner med at vi i løpet av noen år vil klatre i statistikken over antall barnehagelærere, sier Valås.

TO NYE TRENDER

I en av Londons største offentlige barnehager som Første steg har besøkt har de 29 barnehagepedagoger og selv de tre assistentene har minst ett års utdanning innen barnehagepedagogikk.

– En av barnehagetrendene nå er at flere land vil ha utdannede barnehagelærere i barnehagen, sier seniorrådgiver Tove Mogstad Slinde i Kunnskapsdepartementet. En annen trend, ifølge Slinde er at landene følger opp rådene fra de første barnehagerapportene fra OECD om å utvikle integrerte tilbud for barn over og under 3 år.

I Frankrike må 40 prosent av de ansatte ha høyskoleutdanning, mens 63 prosent av de barnehageansatte i Mexico har barnehageutdanning, viser tall Første steg har hentet inn. I Norge har andelen barnehagelærere økt fra

35 til 41 prosent fra 2011 til 2015, ifølge Utdanningsdirektoratet.

KRAV OM MASTER

Alle lærere som jobber med barn over 3 år i EU-landene har minimum bachelorgrad, ifølge studien Key data on Early Childhood Education and Care in Europe (ECEC), Eurydice and Eurostat Report. I Frankrike, Portugal, Italia og Island er kravet en master. En tredjedel av de ansatte som jobber med barn under 3 år i EU-landene har barnehagelærerutdanning.

Det er en klar sammenheng mellom utdanningen til de som jobber i barnehage og kvaliteten, viser en undersøkelse fra det internasjonale forskernettverket The Campbell Collaboration fra 2017. Jo høyere utdanning barnehagelærerne har, jo bedre er kvaliteten i barnehagen, viser undersøkelsen som oppsummerer 48 ulike EU-studier.

– IKKE GODT NOK

Norsk forskning viser også at kommunikasjonen mellom voksen og barn og barna seg imellom har høyere kvalitet med en barnehagelærer til stede. I studien for barn under 3 år skårer barnehagene 3,7 poeng på en skala fra en til sju. 3,5 er kritisk og ikke godkjent.

– Dette er ikke godt nok, konkluderer forsker Elisabeth Bjørnstad som leder tidenes største forskningsprosjekt i barnehager i Norge, GoBaN.

ANDELEN BARN PER PEDAGOGISK LEDER

- MEXICO: 26
- CHILE: 26
- FRANKRIKE: 22
- STORBRIANNIA: 18
- SPANIA: 13
- NORGE: 11
- DANMARK: 10
- TYSKLAND: 8
- SLOVENIA: 8
- SVERIGE: 5
- NEW ZEALAND: 5
- OECD GJENNOMSNIITT: 14
- EU-GJENNOMSNIITT: 13

Kilde: OECD-rapporten Education at Glance (2016)

BARNEHAGEFAKTA I EUROPA

- 32 millioner barn i barnehagealder totalt.
- De fleste land har et delt system med tilbud for barn over og under 3 år. De Nordiske og Baltiske land og Kroatia og Slovenia har en felles barnehage for alle under 6 år.
- 33 prosent av barn under 3 år går i barnehage, mens 93 prosent over 3 år.
- Halvparten av alle EU-land har gratis barnehagetilbud for barn over 3 år.
- Lærere som jobber med barn over 3 år har minimum bachelorgrad.

Kilde: Key data on Early Childhood Education and Care in Europe (ECEC), Eurydice and Eurostat Report (2014), tallene gjelder land i EU.

⊕ Nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet regner med at Norge i løpet av noen år vil klatre i statistikken over antall barnehagelærere. Foto: Stig Weston

Live Nelvik tenker tilbake på tida i barnehagen med glede. – Det var her jeg lærte meg å være sosial, og å forholde meg til andre barn, sier hun.

– JEG VAR IKKE BLANT DE FØRSTE SOM HANG OPP NED FRA TRÆRNE

Live Nelvik var fysisk pysete i barnehagen og misunte de fysisk tøffe. Men redd for å opptre på sommerfesten var hun ikke.

TEKST OG FOTO:

Bente Bolstad
Frilansjournalist
bente.bolstad@gmail.com

I

barnehagen lærte den populære programlederen å bli sosial, å fire på kravene, vente på tur, og å unne andre

å være best. Live Nelvik har hatt en travel høst i NRKS valgendinger og panelprogrammet *Historisk*, et slags *Nytt på nytt* med historisk vri.

ALLE FIKK VÆRE SJEF

Live gikk i Fransebråten barnehage på Voksen i Oslo fra hun var fire til hun var seks år. Barnehagen tilhørte

“

DET BARNET VAR KANSKJE LITT MYE AV DET GODE. SOM VOKSEN HAR JEG FUNNET EN BEDRE BALANSE, TROR JEG

Husmødrenes barnehager, og var en halvdagsbarnehage.

Her hadde hun to bestevenninner, Linn og Monika. De tre jentene var som erteris. Live minnes at Linn var førstesjef, hun selv var andresjef og Monika var tredjesjef. Slik fikk alle være sjef, og det fungerte fint.

Men en sak var veldig irriterende. Linn og Monika lærte seg raskt å gå på stylter. Live fikk det ikke til. Hun slet virkelig. Til slutt fant hun balansepunktet. Herlig.

FORELSKET I GUTTENE

Fransebråten var et særdeles trygt og godt sted å være. Her regjerte de voksne Kirsten og Hanni. Hanni hadde kort svart hår, hun var ei ferm dame, varm og helt fantastisk. Live tror hun kom fra Ungarn. Barnehagen var liten, men med flere avdelinger.

Det var ikke tonnevis med leker i barnehagen. Uteområdene var store, i hvert fall for henne. Det var ei stor grønn slette.

– Jeg husker ganske mye fra barnehagen. Blant annet var jeg forelsket i flere av guttene i barnehagen. Stort sett vekslet det mellom Knut og Leif Kristian.

EN GLEDE Å MESTRE

Favorittleken var et kulespill hvor målet var å manøvrere ei kule fra 1 til 48, forbi en masse hull. Det var veldig rift om denne treboksen, mange ville prøve. Igjen mener Live at det handler om å finne balansen. Nå har hun kjøpt

et slikt spill til eldstedatteren. Men møysommelig trening i barnehagealder var ikke nok. Nå må hun lære seg spillet på nytt.

Samlingsstunden var stas. Live faller i staver.

– *Hvorfor var det egentlig stas?*

– Jeg tror det var fordi det var en rolig atmosfære under samlingsstunden. Ellers kunne det jo gå ganske livlig for seg.

LIKTE Å OPPTRE

– *Tror du de barnehageansatte ville kjenne deg igjen fra barnehagen i dag?*

– Ja, de ville nok ikke blitt overrasket. Jeg har alltid vært utadvendt. For eksempel var jeg ikke redd for å opptre på sommerfest. Fysisk var jeg nok mer pysete. Jeg var ikke blant de første som hang opp ned fra trærne. Jeg husker at jeg misunte de som var tøffere fysisk.

Live beskriver seg selv som nysgjerrig, direkte og utadvendt. Da som nå.

– Kanskje kunne jeg være litt irriterende, underer hun.

Hun var ikke store jentungen før hun reiste alene med fly til Molde for å besøke besteforeldre. Hun snakket med alle på flyet, og kom ned flytrappa hånd i hånd med flyvertinna.

– Det barnet var kanskje litt mye av det gode. Som voksen har jeg funnet en bedre balanse, tror jeg, sier Live.

LIVE REDDER VERDEN

Live Nelvik var radiojournalist i mange år før hun stakk nesa fram på TV. Etter hvert har hun hatt sine egne

prosjekter. Blant annet testet hun ut forskjellige kjæresten i *Dama til*. I fjor hadde hun sin egen tilnærming til miljøkampen i programserien *Live redder verden*. Litt.

– *Det er krevende å være morsom. Blir du ikke nervøs?*

– Jeg forsøker alltid å være tro mot meg selv. Jeg går aldri ut med noe jeg ikke synes er morsomt selv. Det vil alltid være noen jeg ikke når med humoren, men det kan jeg ikke bry meg om.

EGNE BARN I BARNEHAGE

Live har to barn i førskolealder. Begge går i barnehage.

– I verdens beste barnehage, faktisk. Flaks for meg og flaks for dem, sier hun.

For henne er de ansatte i NRK-barnehagen på Marienlyst en sammensatt gjeng kule og smarte voksne. Live har aldri vært i tvil om at hennes barn skal gå i barnehage.

– Noen av dem som velger å være hjemme med barna sine framstiller det som en heldedåd. Det er jeg helt uenig i. Sosialiseringen får du ikke på en lekeplass, eller sammen med mamma.

Hun forstår at folk er skeptisk til de store basebarnehagene. Det kan bli for overveldende for de små.

Men ellers er hun så begeistret for barnas egen barnehage at hun gjerne kunne synge en arie om den. Intet mindre!

LIVE NELVIK

- **KOMIKER OG PROGRAMLEDER**
- **35 ÅR**
- **FRA:** Oslo
- **GIFT MED:** Tore Sagen, to døtre
- **KJENT FRA:** P4 og NRK radio, fra *Underholdningsavdelingen*, *Dama til* og *Live redder verden*. Litt. på NRK TV.
- **AKTUELL:** Programleder i det nye panelprogrammet *Historisk*, et slags *Nytt på nytt* med historisk vri.

Tips oss om ny forskning og nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST:
Bjørnhild Fjeld
bjornhild@tastatore.no

FOTO:
Fotolia.com

BARNEHAGEANSATTE BESTEMMER MEST

Er det viktig for deg å ha innflytelse på arbeidsplassen, er du heldig som jobber i barnehage. 80 prosent av mellomledere i barnehagesektoren sier de har stor grad av innflytelse på jobben, ifølge en undersøkelse utført av Norsk Ledelsesbarometer. For arbeidslivet totalt oppgir 45 prosent at de har stor innflytelse på styring og organisering. Dårligst ut kommer industriarbeidsplasser i olje- og gasssektoren. (*Pressenytt.no*).

33 %

av norske barnehager har åpningstid på ti timer eller mer, viser tall fra Statistisk sentralbyrå. I 2007 var det 26 prosent av barnehagene som hadde så lang åpningstid.

ÅRETS BARNEHAGEINSPIRATOR

Jan Ingar Båtvik, førstelektor ved Lærerhøgskolen i Østfold, er kåret til Årets barnehageinspirator 2017 av Private Barnehagers Landsforbund. Prisen er på 50.000 kroner. PBL fikk inn 63 forslag fra studenter over hele landet.

«Den beste læreren jeg har hatt. Inspirerer meg til å ville bli en barnehagelærer som lærer barna om naturen og all gleden og læren vi finner i den.», skrev en av studentene i sin begrunnelse. (*pbl.no*)

Ny Oslostandard

Oslo får sin egen standard for tilvenning i barnehagen. Det betyr at alle barn som begynner i kommunal barnehage får en fast tilknytningsperson. Foresatte skal få god informasjon om barnehagens rutiner, og nye barn blir invitert til barnehagen sammen med foreldrene før de starter. Alle pedagogiske ledere har fått opplæring i standarden. (*utdanningsnytt.no*)

«DET FINNES IKKE VANSKELIGE BARN, BARE BARN SOM HAR DET VANSKELIG».

LIV BERIT HEIMSTAD TØNNESEN
Pedagog og forfatter

– Den nye rammeplanen er en ramme og må fortolkes av fagfolk i lys av loven og fagkunnskapen, sier professor emerita Berit Bae.

Tre ting verdt å ta vare på

Relasjoner, lek og natur er tre viktige temaer som er verdt å ta vare på i den nordiske barnehagemodellen, mener Berit Bae.

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Det er ingenting i den nye rammeplanen som går imot den nordiske barnehagemodellen, men det er hvordan den blir implementert som bestemmer resultatene av den i barnehagene, sier professor emerita Berit Bae. Hun snakket til mer enn 670 barnehagefolk på konferansen Nordiske impulser 2017 i regi av Barnehageforum. Bae fremhevet tre områder som er verdt å ta vare på og videreutvikle i arbeidet med implementering av den nye rammeplanen: Relasjoner, lek og natur.

HOLDNINGER TIL BARN

Bae mener relasjoner er mer viktig enn noen gang.

– Gode relasjoner skaper tilknytning, trivsel og selv-verdi. Psykisk helse skal fremmes i barnehagen og det bygges ved gode relasjoner, sier Bae. Hun mener barnehagen ikke kan skille læring og relasjonsarbeid.

– Hvis vi skal ta vare på den nor-

diske tradisjonen, må vi passe på at læring og relasjoner hører sammen, sier professoren. Hun mener godt relasjonsarbeid handler om å jobbe med hvilke holdninger vi har til barna.

– Vi må ha et kritisk blikk på programmer og metoder. Vi vet noen bruker varianter av timeout og negative og positive kategoriseringer av barn. Det er det samme barn bruker når de «mobber», som ved å utelukke andre fra lek, eller bruke kallenavn. Barn er skarpe observatører og lærer av de voksnes handlinger, så her må personalet være bevisst, sier Bae.

LEK SOM MOTSTAND

Hjernen utvikles bedre under lek enn ellers, viser forskning.

– Kroppslig og risikofylt lek er viktigere enn noen gang, med tanke på hvor mye barn kjøres og sitter stille. Barns lekende motstand gjennom lek bør støttes, sier Bae. Hun mener barnehagefolk må passe på at det ikke bare blir lek initiert av voksne.

– Vi bør ikke bruke leken primært

som et læringsredskap, for da skrumper det som står i rammeplanen om at barn skal ha rom til å følge egne lekende impulser inn, mener professoren. Hun er opptatt av gode rom ute og inne som gir barna nok stimulans.

NATUR OG BÆREKRAFT

Bærekraftighet er nytt i rammeplanen, og Bae mener det da også er viktig å lære barn om naturens egenverdi.

– Natur gir dessuten barn masse sanseerfaring som barn trenger for en helhetlig utvikling og for ikke bare å oppleve flater som iPad og mobil, sier Bae.

BEDRE ENN FRYKTET

Anne Greve, professor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, synes den nye rammeplanen er bedre enn fryktet.

– Vi kan tolke den på vår måte, og vi er fagfolk som har mer kunnskap enn politikerne, sier Greve. Hun mener det viktigste i barnehagen er at hvert eneste barn, hver eneste dag skal oppleve å bli anerkjent og respektert.

– Vi må vise anerkjennelse på ordentlig. Vi skal gi barna selvtilitt slik at de kan komme ut i verden og si de kan få til hva de vil, bare de prøver, påpeker Greve.

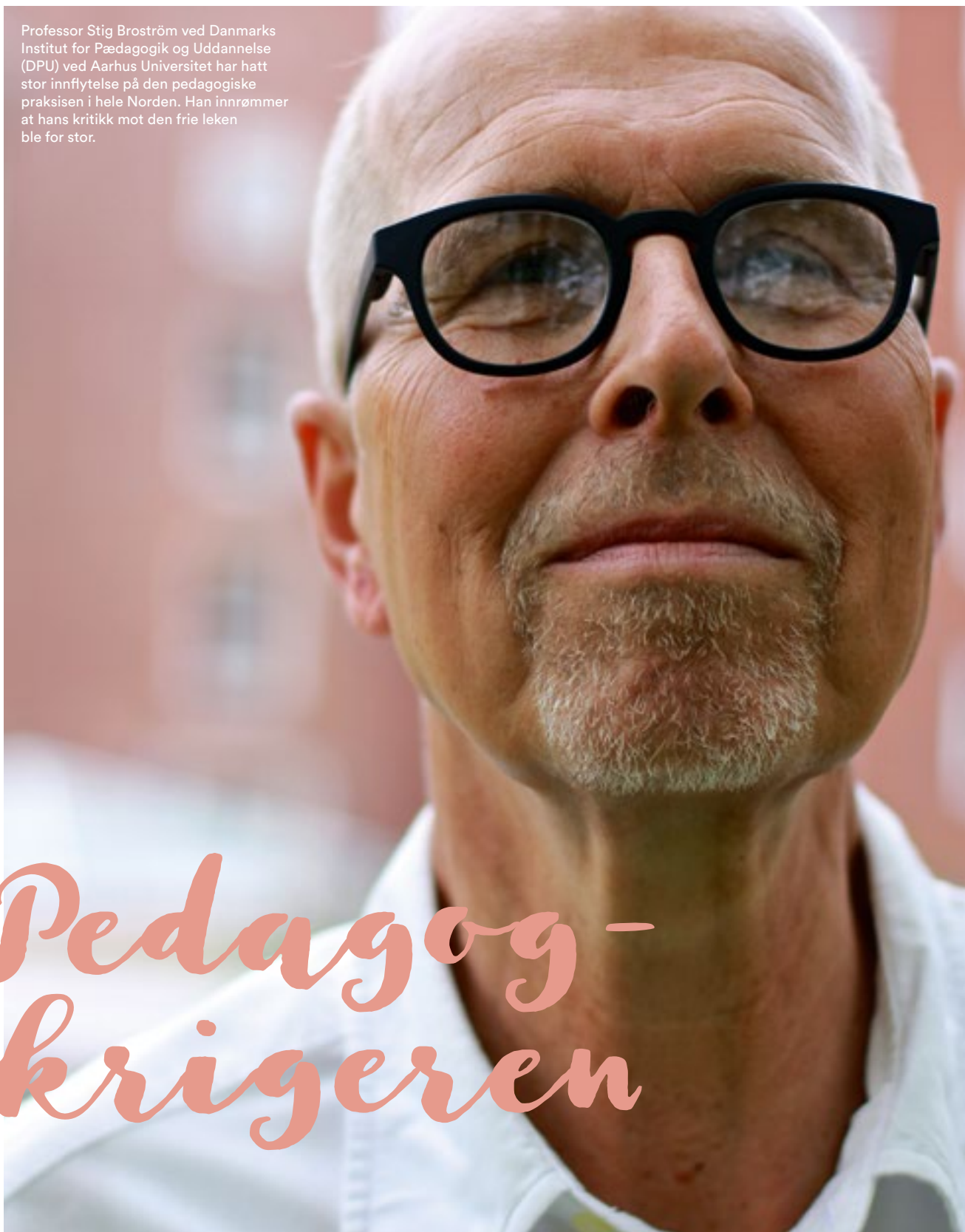
Se hvilke sitater Berit Bae mener er viktig å huske fra den nye rammeplanen på utdanningsnytt.no/forste-steg

↑ Anne Greve, professor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, synes den nye rammeplanen er bedre enn fryktet.

Professor Stig Broström ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved Aarhus Universitet har hatt stor innflytelse på den pedagogiske praksisen i hele Norden. Han innrømmer at hans kritikk mot den frie leken ble for stor.

Pedagog- krigeren

TEKST OG FOTO:
Miriam Lykke Schultz,
frilansjournalist i Danmark
ms@stickelberg.dk

OVERSATT AV:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Stig Broström var med å forme den danske barnehagepedagogikken med sin massive kritikk mot den frie leken. Det har professoren angret på og endte opp med å forske sammen med barn.

I snart et halvt århundre har den danske professoren Stig Broström kjempet i den pedagogiske frontlinjen. Stridstemaene blant kollegaene har vært mange, og arbeidet hans har fått stor innflytelse på den pedagogiske praksisen i hele Norden. Nå er han professor emeritus; som betyr at han har gått av med pensjon fra jobben som forsker og professor ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved Aarhus Universitet.

Etter å ha levert forskning innen pedagogikk i årevis skulle en tro at han var klar for å nyte pensjonisttilværelsen med beina hevet og tankene lagt vekk fra jobb. Men Stig Broström er stadig å finne på sitt lille kontor på DPU i Emdrup. Ut fra kontoret å dømme ser det ikke ut som om han er på vei ut; tvert imot er kontoret stappfullt. Det ligner på en blanding av bibliotek og lekestue. Barnekunst og leker fra flere årtier pryder den ene delen av kontoret, mens den andre er dekket av hyller fra gulv til tak med bøker om pedagogikk, som han har samlet gjennom et langt arbeidsliv.

Å LÆRE AV SINE FEIL

Kontrasten mellom de to leirene er ikke til å ta feil av: Den kreative og «kaotiske» siden kontra den organisatoriske og faglig funderte.

Stig Broström setter seg på en stol midt i rommet. Midt i spenningsfeltet.

– Jeg er blitt klokere, sier han og ligner i sin ettertenksomhet en museumsinspektør som har sett verdien av å blande gullaldermalerier med moderne kunst. Men faktisk er det han snakker om det siste århundrets største pedagogiske konflikt. Nemlig kampen mellom den strukturerte pedagogikken på den ene siden, som han har vært forkjemper for, og på den andre siden fri lek.

JEG SKULLE HA SETT BETYDNINGEN AV BARNES FRIE LEK, OG INKLUDERT DEN I DEN STRUKTURERTE PEDAGOGIKKEN. DET GJORDE JEG IKKE

– Sett nå i ettertid kan jeg se at jeg i den strukturerte pedagogikkens oppgjør med reformpedagogikken var for sneversynt. Kritikken mot fri lek ble for stor. Jeg skulle i større grad ha sett betydningen av barns frie lek og sett betydningen av kreativitetsbølgen. Jeg burde ha sett kjernen i den frie leken og inkludert den sprudlende kreativiteten i den strukturerte pedagogikken. Det gjorde jeg ikke, sier professoren.

HVA BARN HAR BRUK FOR

Opgjøret med den danske reformpedagogikken var en motreaksjon mot en overdreven barnehagepedagogikk, der barnet, ifølge Stig Broström, hadde hatt altfor stor innflytelse på hva som skulle skje. Det var problematisk, mente han. For en overdreven frihet til barnet betydde at de barna som hadde god støtte hjemmefra, kunne utnytte friheten, mens barn som var mindre stimulert hjemme ikke klarte å ta i bruk valgmulighetene som barnehagen ga dem.

– Barna falt igjennom gang på gang, og det fikk meg til å tenke over hva voksne kan se som barn har bruk for, men som barna ikke ser selv. Det ble til det forhatte begrepet strukturert pedagogikk, og det ble min historie, forteller han.

INSPIRERT AV DDR

Inspirasjonen til strukturert pedagogikk fikk forskeren og professoren allerede på en studietur til østeuropeiske barnehager da han studerte pedagogikk. Spesielt barnehagene i det tidligere Øst-Tyskland (DDR) fascinerte ham.

Kjært barn har mange navn. Den gangen kalte vi det dialektisk strukturert pedagogikk eller marxistisk pedagogikk. I dag snakker vi om målrettet pedagogikk. Utgangspunktet der er at barn på den ene siden har stor råderett og mulighet til å medvirke, og på den andre siden skal veiledes i aktiviteter, der de opplever noe som de selv ikke kan skape eller finne på.

HØYLYTTE DISKUSJONER

Som forkjemper for den strukturerte pedagogikken representerte Stig Broström den ene pedagogiske linjen. Ble han utsatt for kritikk svarte han dobbelt så hardt tilbake.

– Jeg angret mange ting. 1970-tallet var de store bevegelses tid hvor vi diskuterte pedagogikk med voldsom kraft og gestikulering. Vi lyttet ikke til hverandre, vi bare slåss. Det ble kaldt for den store nordiske, pedagogiske retningskrigen. Vi gikk «all inn», men det bidro faktisk også til at vi flyttet oss. Men jeg har angret på at jeg ikke alltid hadde besinnelse til å reflektere over det jeg kritiserte, for den andre pedagogiske retningen hadde mange gode kvaliteter, smiler professoren.

EKSOTISKE DANSKER

Den danske småbarnstradisjonen med å kjefte høylytt brakte noe godt

⊕ Som pensjonert professor skal Stig Broström dra på flere kunstutstillinger, padle kajakk, fotografere og tilbringe tid med sin kone, barn og barnebarn. Han håper likevel han fremdeles kan bidra i pedagogikkdebatten.

med seg, ifølge Broström. Nemlig at danskene ble et eksotisk innslag for norske pedagoger.

– Norske pedagoger elsket å dra på studiebesøk til Danmark, fordi det skjedde noe her, forteller Stig Broström. Særlig den antiautoritære danske pedagogikken interesserte nordmenn på den tiden. Omvendt så danske pedagoger til Norge fordi vi synes dere hadde en mye mer seriøs og gjennomtenkt pedagogikk, forteller professoren og forklarer videre:

– I Danmark er det mer tut og kjø. Får vi en idé, så kjører vi på. I Norge er dere sindigere. Kvalitet blir utviklet langsomt, skritt for skritt, men hele tiden fremover.

PENDELEN SVINGER

Stig Broström ser på utviklingen av den danske pedagogikken som en pendel, som svinger fra side til side.

– På 70-tallet svingte pendelen mot den strukturerte pedagogikken, da vi – sett i ettertid- kanskje hadde for mye struktur. På 90-tallet pendlet den tilbake til en vekstorientert, antiautoritær pedagogikk, som vi kalte for selvledelsespedagogikk, forteller Broström.

I 2004 fikk Danmark læreplaner og beveget seg mer i retning av den første

pendelen. Likevel er professoren ikke redd for at det blir for mye struktur. Det store dilemmaet gjennom det siste århundrets pedagogikk har vært å finne balansen.

– I Danmark har vi en tendens til å gå til ytterligheter, men med pedagogiske læreplaner har vi kanskje funnet en god middelvei, fordi det har gitt pedagogene en større faglig bevissthet og fokus på barns perspektiv, sier Broström. Han mener det har skjedd et tigersprang i kvaliteten på det pedagogiske arbeidet de siste 17 årene. Det tror han skyldes at de pedagogiske læreplanene ikke kommer med ferdige løsninger, men oppfordrer pedagoger til å reflektere og tenke over *hva de gjør og hvorfor*.

– VI HAR ALLEREDE FEILET

I dagens didaktikk har vi rettet opp fortidens feil og gjenoppdaget leken, fantasien og kreativiteten, ifølge professoren. Han synes det likevel er vanskelig å se hvilke feil vi gjør i dag som vi vil angre om 20 år. Bortsett fra en feil som han ser allerede:

– Om 20 år vil vi si at barnehagene var for dårlige til å ta tak i epoke-typiske problemstillinger som forurensning, innvandring, flyktningkrise, fremmedhat og bære-

“

NÅR BARNA SLUTTER I BARNEHAGEN, SKAL DE KUNNE SE SEG TILBAKE OG SI: «DEN BARNEHAGEN HADDE IKKE VÆRT DET DEN ER I DAG UTEN AT JEG HADDE GÅTT DER»

STIG BROSTRÖM (72)

- Professor emeritus ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved Aarhus Universitet.
- Født og oppvokst i Vangede, en forstad til København
- Utdannet reklamefotograf
- Startet sitt pedagogiske arbeid på midten av 60-tallet, da han gikk på Gladsaxe Seminarium for Fritidspædagoger.
- Utdannet pedagog, cand.pæd. og har en ph.d. i småbarnspedagogikk
- Har ledet forskningsenheten Barndom, Læring og Didaktik.
- Har vært med på å utforme masterutdannelsen i barnehage- og førskole-didaktikk.
- Han har skrevet eller vært medforfatter i over 50 bøker og artikler om barnehagepedagogikk og skolestart.
- Han var hjernen bak den strukturerte pedagogikken, som var den mest brukte pedagogikken i danske barnehager på 70- og 80-tallet.
- **BOR:** Helsingør
- **LIKER:** å jogge, padle kajakk, lese romaner, fotograferer, gå på kunstutstillinger og være sammen med kone, barn, barnebarn og venner.
- **FAMILIE:** Kone, to barn og fem barnebarn
- **AKTUELL:** Nylig gått av med pensjon. Har ledet forskningsprosjektene *Barnet i sentrum* og *Måltider i barnehaven* og kom i år med den nye boken *Pædagog i Skolen*.

kraftig utvikling. Om 20 år er disse problemene ekstreme og den oppvoksende generasjonen vil være dårlig rustet til å takle dem, fordi de ikke fikk det naturlig inn i barndommen, mener Broström.

BARN SOM DELTAKERE

Professoren skulle ønske at barn kunne bli oppdratt til å se på seg selv som demokratiske deltakere og til og med som politiske aktører; oppleve at de har en stemme, at de kan si hva de mener og oppleve å bli hørt og få innflytelse.

– Barn skal ha en opplevelse av å ha bidratt med noe, å ha skapt noe. Det er for lite av det. Ifølge loven skal barn være deltakere, så la dem bli det, sier Broström.

– Når barna slutter i barnehagen, skal de kunne se seg tilbake og si: *Den barnehagen hadde ikke vært det den er i dag uten at jeg hadde gått der.*

INNFLYTELSE PÅ PEDAGOGIKKEN

På spørsmålet om hva slags innflytelse han har hatt på pedagogikkens utvikling svarer professoren:

– Det jeg hører andre si er at mitt arbeid sammen med mine kollegaers og pedagogenes arbeid har hatt innflytelse. Leser du nordisk og internas-

jonal pedagogikkhistorie ser du at den danske stemmen, min og andres, har betydd noe.

Broström sier hvert eneste prosjekt han har vært med på har vært interessant og berikende. Det han har satt mest pris på er når han i samspill med pedagoger og barn har utviklet den eksisterende pedagogikken. Det betyr mye for professoren at barna har en stemme inn i forskningen ved å være informanter, fordi barna er eksperter på sine egne liv.

– Det ble en suksess å ha barn med som medforsker ved å la dem intervju hverandre, slik at vi ikke bare forsker på barn, men også forsker sammen med barn, sier Broström.

PADLER KAJAKK OG FOTOGRAFERER

Som professor emeritus får Stig Broström roligere dager, men kommer neppe til å kjede seg. Han jogger, padler kajakk og nyter friheten sammen med sin kone, barn, barnebarn og venner. Han leser romaner, fotograferer og går på kunstutstillinger så ofte han kan. Selv om professoren nå trapper ned håper han ennå han kan bidra i pedagogfeltet.

– Det er jo en del av livet mitt; jeg klarer ikke la være å tenke på pedagogikk.

Prosjekt bilkrok

Med spennende materialer kan bilkroken i barnehagen bli et sted der kreativitet og fantasi får fullt spillerom.

FOR Å LAGE et miljø rundt bilene trenger barna råmaterialer å lage veier og byggverk med. Begynn med å sanke materialer som barna kan skape helt unike bilgarasjer med. Det kan være kapp fra byggevarehandelen, klassiske treklosser, gjenbruksmateriell, lystaker, sanseflasker og annet som kan stables. Du kan utfordre barna til å lage flere etasjer og større parkeringshus etter hvert.

TEKST OG FOTO:

Trude Anette Brendeland
Barnehagelærer, holder inspirasjonskurs, skriver artikler og bøker som fantasifantasten. no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen. Hun gir deg inspirerende tips i hvert nummer.
trudebrende@hotmail.com

ELEKTRIKERTAPE, eller maskeringstape er super å lage veier med. Det krever litt samarbeid mellom voksne og barn, men kan bli et helt unikt trafikk-bilde. Kan godt hende barna får med litt læring om trafikk på kjøpet. Etter noen dager kan du fjerne tapen og starte på nytt. Som avveksling kan du også rulle ut papir og tegne veier sammen med barna.

PLANKER OG RØR er en nødvendighet der biler skal trille og kjøre. De kan bli tunneler, veier og ramper som barna kan eksperimentere med. I byggevarebutikker har man solide støperør i papp som kan brukes. Vil dere gi dem litt ekstra karakter kan de males og dekorerer. Plankene blir ekstra flotte med et strøk tavlemaling med gul midtstrekk.

DE YNGSTE liker godt å komme til en enkel scenografi der bilene er satt inn i en sammenheng. Et lavt bord, et par planker og rør er alt som skal til. Da kan bilene leke borte-tittei ved å trille gjennom røret om og om igjen.

EKSTRATIPSET

Hjemmelagde figurer

BILKROKEN kan befolkes med helt unike, hjemmelagde klosser. La barna ta bilde av hverandre i ulike kostymer og positurer. Klipp ut helfigurene og laminér dem. De kan limes og stiftes fast i en kloss med møbelstiftemaskin slik at de står selv. Barna kan også tegne figurer, som dyr, hus og trær og bruke samme teknikk for å lage klosser med eget design.

TEKST:

Anne-Mette Sohn Jensen,
cand.pæd. i pedagogisk psykologi
fra Aarhus Universitet i Danmark,
forfatter og foredragsholder om
sensitive barn, ditsensitivebarn.dk
mail@ditsensitivebarn.dk

Få sensitive barn til å blomstre

Sensitive barn trives best i små grupper med forutsigbarhet og ro. Respekterer du de sensitive barnas grenser og forteller dem at de er gode nok som de er, får du dem til å blomstre.

Jens er 3 år og har akkurat startet i barnehagen. Han bruker lang tid på å observere det som skjer i barnehagen, ofte litt på avstand. Alle inntrykkene påvirker ham mye, og han er helt utslitt når han kommer hjem på ettermiddagen. Særlig lyder påvirker hverdagen til Jens. Han legger merke til alle lyder: høye rop, stoler som skramler, mange barn i garderoben og høylytte barn. Det fører til at han ofte blir tom for energi. Noen dager allerede før klokka ti på morgenen. Han legger også merke til stemninger. For eksempel hvis mamma og pappa er uvenner, eller hvis bestevennen hans ikke har lyst til å leke på lekeplassen. Og han merker om barnehagelærerne har det travelt. Jens er nærmest et barometer på sine omgivelser.

Det har vært veldig vanskelig for Jens å tilpasse seg barnehagen. Selv etter tre måneder er det vanskelig for ham å se for seg dagens rutiner, bli kjent med alle voksne, vite nøyaktig hvor han skal være og når, å skifte fra

styrte aktiviteter til selv å skulle finne på noe å leke ute. Jens er nemlig en gutt som trenger tid på å omstille seg til nye situasjoner.

PERSONLIGHETSTREKK

Jeg vil i denne artikkelen beskrive hvordan Jens sin adferd kan være et uttrykk for hans personlighetstrekk, altså de følelsesmessige, kognitive og adferdsmessige mønstrene.¹ Det er en del av hans personlighet ikke å kaste seg ut i nye situasjoner og bruke tid på å omstille seg.

Atferden hans kan skyldes hans økte motakelighet for omgivelsene. Med et blikk på ulike menneskelige trekk, kan vi få et innblikk i Jens sin atferd og det han reagerer på.

Våre personlighetstrekk kan beskrives med Costa & McCrae's Fem-Faktor-Model. Modellen består av fem ulike faktorer: ekstrovert-introvert, nevrotisisme, åpenhet, vennlighet og samvittighetsfull. Vi har alle disse fem trekkene i forskjellig grad, som mer eller mindre er stabile hele livet.²

Elaine Aron som er pioner om særlig sensitivitet, har undersøkt om sensitivitet er et underliggende personlighetstrekk på samme måte som de fem faktorene ovenfor.

SLIK SER DU DET SENSITIVE BARNET

Særlig sensitivitet, eller høysensitiv som det også kalles, er ifølge forskning, et metapersonlighetstrekk, som medfører høyere følelsesmessige reaksjoner og krever en dypere kognitiv bearbeiding av inntrykk, som ikke kan fanges opp av Fem-Faktor-Modellen.

Det er flere parametere, som støtter Arons argumenter:

- Mennesker er biologisk forskjellige. Undersøkelser av over 100 ulike dyrearter viser forskjellige atferdsmønstre for de enkelte artene.³
- Hjerneskanning har vist økt aktivitet i den delen av hjernen som er knyttet til oppmerksomhet og empati hos særlig sensitive individer. Evnen til å speile andre er mer aktiv hos sensitive personer.⁴
- Forskning i gener og sensitivitet viser at to bestemte gentyper kan gi økt risiko for nevrologiske og atferdsmessige forstyrrelser, og at det er økt mottakelighet for påvirkning i ens oppvekst.⁵
- Sensorisk mottakelighet er når barna reagerer på lyder, lys, smak, duft og berøring.
- Aron mener at fire forhold må være til stede

for at vi kan si at barna er særlig sensitive:

- Hemmet atferd, særlig i nye situasjoner.
- Sansemessige stimuli som hemmer barns atferd.
- Dypere bearbeiding av sanseintrykk.
- Sterke følelsesmessige reaksjoner.⁶

SPEILER OMGIVELSENE

Det betyr kort fortalt, at særlig sensitive barn som Jens reagerer mer overfor omverdenen, og hjernen deres speiler omverdenen mer. Det kommer for eksempel til uttrykk ved at Jens blir opprørt over at bestevennen gråter, eller strålende fornøyd når moren forteller en god nyhet. Fordi hjernen hans hele tiden speiler omgivelsene er det vanskelig for Jens å skille egne og andres følelser.

Samtidig er det også en av de beste egenskapene ved høysensitivitet at Jens nettopp er god til å se hvordan andre mennesker har det.

HVORDAN HJELPE SENSITIVE BARN?

Vi kan hjelpe de sensitive barna ved å tilrettelegge for en oversiktlig og forutsigbar hverdag. Å bruke visuelle hjelpemidler kan være en stor støtte. Forberedelse og tid til å omstille

⊕ Sensitive barn reagerer på en stresst hverdag, for høye forventninger og manglende mulighet til å trekke seg tilbake. Klarer vi i barnehagen å senke tempoet, ha flere pauser og rolige stunder er det ikke bare en fordel for sensitive barn, men for alle barna. Foto: Fotolia.com

NÅR BARN REAGERER ER DET VÅR OPPGAVE Å FORSTÅ HVA DE REAGERER PÅ.

seg er også viktige pedagogiske redskaper for å hjelpe barna.

Barnehager og skoler kan sørge for at det finnes steder der barna kan trekke seg tilbake når de blir overveldet av verden der ute. Det kan være et hjørne med tepper og puter, gjerne avskjermert fra resten av rommet og med mulighet for å bruke hodetelefoner og dempet belysningen.

FELLES MÅL OG RESPEKT

Barn kan reagere veldig forskjellig i barnehagen og hjemme. Barn som Jens kan holde på med noe hele dagen for så å være helt utslitt når de kommer hjem. Å være foreldre til et sensitivt barn er en stor og vanskelig oppgave, og en veldig viktig faktor er å ha et godt samarbeid med pedagoger og lærere. Det gode samarbeidet er preget av et felles mål (at Jens trives i barnehagen), ekte respekt og nysgjerrighet for den andres perspektiv (for eksempel at foreldre ikke blir møtt med skepsis når de forteller om sine perspektiver), engasjement og interesse og en forståelse for rammene hos den andre part (at foreldrene forstår vilkårene pedagogene jobber under).

FEM KJENNETEGN PÅ SENSITIVE BARN

- merker mer, ser mer, hører mer, dufter mer, smaker mer og føler mer.
- holder seg ofte i bakgrunnen i nye situationer, og skal se tingene an.
- tenker dybt over det de opplever, og stiller ofte reflekterende spørsmål.
- viser ofte tydelig sine følelser i sine handlinger.
- reagerer raskere på stemninger, både gode og dårlige.

DET POSITIVE MED SENSITIVITET

Høysensitive barn er like forskjellige som alle andre barn. Det de har felles er at de er veldig mottakelig for omverdenen, noe som også kan være en fordel. Når barn reagerer er det vår oppgave å forstå hva de reagerer på. Det er ofte en stresset hverdag, for høye forventninger og manglende mulighet til å trekke seg tilbake. Sensitive barn merker for eksempel at noe kommer til å skje lenge før alle andre barn. Det kan vi bruke i vår daglige praksis til å senke tempoet, ha flere pauser og rolige stunder. Det er ikke bare en fordel for sensitive barn, men for alle barna.

RESPEKTERE GRENSER

Sensitive barn tror på det gode i andre, derfor får urettferdighet dypt inn på dem, som når barn for eksempel bli ertet. De er tro mot seg selv, og de er gode på å sette egne grenser. Vår viktigste oppgave er å respektere de sensitive barnas grenser og fortelle dem at de er gode nok som de er. Det betyr at når Jens sier at det er vanskelig for ham å være i gruppe sammen med mange barn, så må vi tilrettelegge ved at han for eksempel får sitte ved siden av en barnehagelærer, la han se an nye leker før han deltar og la han være på sidelinjen en stund.

Vi må venne oss til tanken på å ha en stor porsjon tålmodighet og tro på at når vi gir sensitive barn de beste betingelsene, så vil de blomstre.

FOTNOTER

- DAMMEYER, JESPER** (2014). Trækpsykologi. I: *Personlighetspsykologi. En grundbog om personlighed og subjektivitet*. Hans Reitzels Forlag.
- ibid.
- ARON ET AL.** (2012). Sensory processing sensitivity: A review in the light of the Evolution of Biological Responsivity. *Personality and Social Psychology Review*, 16(3), s. 183–187.
- ACEVEDO ET AL.** (2014). The highly sensitive brain: an fMRI study of sensory processing sensitivity and response to others' emotions. *Brain and Behavior*, 4(4), s. 580–594.
- LICHT ET AL.** (2011). Association between sensory processing sensitivity and the serotonin transporter polymorphism 5-HTTLR hort/short genotype. *Biological Psychiatry*, 69, 152S-153S. Aron et al. (2012) (se note 3) samt Dick et al. (2011). CHRM2, Parental Monitoring and Adolescent Externalizing Behavior: Evidence for Gene-Environment Interaction. *Psychological Science*, 22(4), s. 481–489.
- ARON ET AL.** (2012).

TEKST:

Elisabeth Skjetne,
barnefysioterapeut og psykodramaleder,
jobber med bevegelse og lek i barnehager.
elisabethskjetne@gmail.com

BEGYNNELSER

Å bli møtt med et «Velkommen!» gjør meg trygg. Opplever jeg reservasjon og liten interesse blir jeg utrygg, lei meg og sint. Slik må det også være for barna jeg møter.

J

Jeg er opptatt av begynnelser. Det blir som å «komme hjem». Komme hjem hele tiden, i gode møter. Noen ganger

blir det en restart av noe som aldri kom godt i gang, kanskje for lenge, lenge siden.

VELKOMMEN

Det sitter langt inni meg. Behovet for å føle meg velkommen! Da blir jeg trygg og folder meg ut. Men hvis jeg opplever reservasjon, manglende interesse, skepsis, at noen tror de vet svarene for meg. Da skjer det noe annet; Jeg stivner i kropp og pust, og jeg begynner å lage strategier for å overleve. Egentlig blir jeg utrygg, redd, lei meg – og sint!

Jeg snakker om meg selv, men samtidig om barna jeg møter. Som terapeut skal jeg først og fremst hjelpe barnet. Men det hjelper så lite når jeg «møter meg selv i døra». Da kan jeg komme til å kontrollere og styre både meg selv – og barnet.

OPPRETTE KONTAKT MED BARNET

Det er jeg som må legge til rette for at det hele kan starte. Jeg må gjøre i

stand rommet og ha litt utstyr til fysisk lek framme. Som regel fanger ett eller annet barnets interesse. Om det er å fortelle om tøffelen sin, eller det er å klatre opp trappen til sklia, spiller ingen rolle. Alt kan være en begynnelser.

Jeg venter, ser hva som skjer, undrer meg og beskriver det jeg ser. Jeg søker barnets fokus og kan gjøre det samme som barnet: Hvis barnet triller en ball, tar jeg også en ball og triller. Som regel titter barnet oppmerksomt på meg da, og ofte kommer et smil: Kontakten er opprettet. Nå trilles en ball fram og tilbake mellom oss. Vi ser på ballen, og på hverandre. Vi tar turer og bytter side. Barnet kan finne sin egen motivasjon og bevegelse. Kjenne sin egen kraft som sprer seg ut i resten av kroppen. Det gir lyst og glede, og lyst til å fortsette.

SNUDE STEMNINGEN

Jeg møtte for første gang en 4 år gammel gutt, og assistenten sa: «Vis at du klarer å balansere og hoppe ned fra benken!» Barnet vegret seg. Det skjedde ikke noe.

Jeg ba assistenten observere, og tok kontakt med gutten, slik jeg

beskrev over. Vi kom snart i gang. Om litt hoppet han ned fra benken, uten at noen hadde nevnt noe om akkurat det. Fra da av var stemningen helt snudd. Det kom bevegelser, følelser, kraft, lekeroller – uten at noe var planlagt på forhånd.

I en annen barnehage krøp barnet inn i et skap og lukket døra i rommet vi skulle være. Den voksne fra barnehagen ropte på barnet: «Linus, kom ut så vi kan begynne!» Jeg snudde meg mot henne og sa: «Psst! Vi har allerede begynt.»

Det begynner her. Fortsettelsen blir både et gi og få, både for barnet og oss som er med. Vi kan få den nærende lekeopplevelsen av at en pluss en er mer enn to. Og når det har begynt å svinge mellom oss, er det kanskje jeg som har mest å lære av barnet.

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

Barnehagelærerens fagspråk

Det er viktig å snakke og skrive en profesjon opp og fram.

TEKST:

Jostein Paulgård Østmoen,
høyskolelektor, Institutt for
pedagogikk ved Høgskolen
i Sørøst-Norge
jostein.ostmoen@usn.no

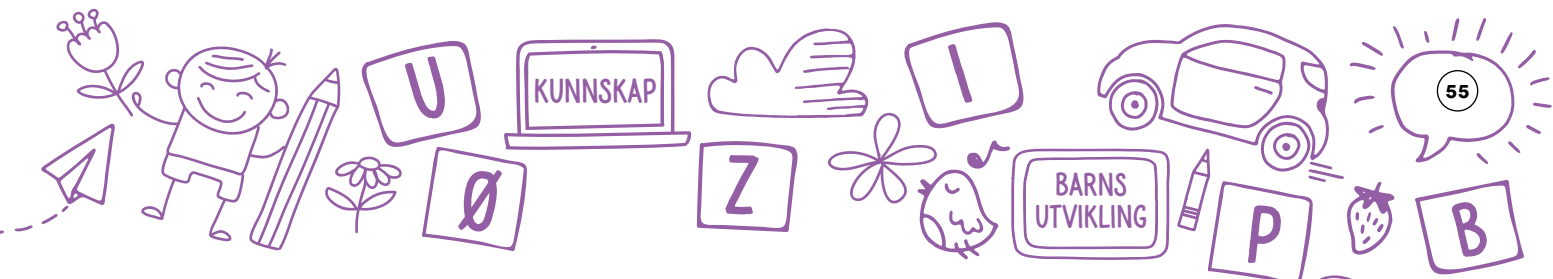
Lise Juritsen,
høyskolelektor, Institutt for
pedagogikk ved Høgskolen
i Sørøst-Norge
lise.juritsen@usn.no

I

denne artikkelen belyses betydningen av barnehagelærernes fagspråk. Vi argumenterer for at denne profesjonsgruppen er bevisst på bruken av dette språket, både innad i profesjonen og i møte med alle som har barnehagen som interesseområde.

BARNEHAGEOPPRØR

De siste årene har vært preget av tidvis heftige debatter på barnehagefeltet, blant annet i forbindelse med endring av barnehageloven og i arbeidet med ny rammeplan. Barnehagelærerprofesjonen har kanskje mer enn noen gang tidligere vært på banen i denne debatten, ikke minst gjennom stort engasjement på sosiale medier. Diskusjonene har blant annet vært preget av sterke, kamprelaterte retoriske virkemidler, som for eksempel «barnehageoppør» og «barnehageoppør». Vi ser en profesjon som stadig trer tydeligere frem, samtidig som vi undrer oss over hvordan denne kampen korresponderer med en anerkjent, profesjonell posisjon, der tillit og

autonomi inngår som kjennetegn. Hvorfor er det sånn at en profesjon – riktig nok ung og uerfaren sammenlignet med de opprinnelige profesjonene – men like fullt med et delegert og solid lovregulert samfunnsmandat, skal behøve dette? Hvorfor ser vi ikke på samme måte leger som maner til kamp på vegne av pasientene sine, eller advokater som går på barrikadene for sitt profesjonelle, juridiske kunnskapsgrunnlag?

Grunnene til det kan være mange og komplekse. Det vi er blitt spesielt opptatt av, er det særegne ved barnehagelæreres profesjonelle identitet og faglighet, som vi mener forplanter seg i hvordan denne gruppen fremstår i samfunnsbildet. Det er her betydningen av fagspråket kommer inn.

FAGSPRÅKET UTYDELIGGJØRES

I forbindelse med en studie av erfarne barnehagelæreres muntlige fagspråk (Juritsen & Østmoen, 2014), fikk vi langt på vei bekreftet det som flere forskningsarbeider i de senere årene hevder; nemlig at barnehagelæreres fagspråk utydeliggjøres og er under press fra forskjellige kanter (Ødegård, 2011) (Eik, 2014) (Steinnes, 2014). I den aktuelle studien ble disse utfordringene drøftet opp imot det som kjennetegner ved profesjonsutøvelsen i barnehagen. Denne utøvelsen er preget av dynamiske og uforutsigbare møter med både små og store mennesker, i en kontekst bestående av høyt tempo og til tider stort arbeidspress. Noe av det denne studien viste oss, er at det åpenbart er behov for kunnskap om og forståelse for hva profesjonsidentiteten til en barnehagelærer er forankret i.

HVA ER EN PROFESJON?

Her mener vi at det er sentralt å ha en form for oversikt over profesjonens historiske utvikling og plass i det nåtidige, samtidig som barnehagelæreren bør ha innsikt i hva som kjennetegner en profesjon. Dette kan bidra til en nødvendig distansering fra profesjonens – etter vår mening – ufortjente lekmannspreg, som blant annet har tilknytning til barnehagelæreryrkets historiske opprinnelse og utvikling (Steinnes, 2010).

Diskusjonen om hvorvidt barnehagelærere kan kalles en profesjon tar utgangspunkt i hva som skiller en profesjon fra andre yrkesgrupper. Molander og Terum (2010) er opptatt av at man ikke bare kan slå seg til ro med å definere profesjoner som yrker som har oppnådd en profesjonell status. De stiller viktige spørsmål om hva det egentlig innebærer å ha en profesjonell status, hvordan man kan vite at en slik status foreligger, og hva kjennetegner den? Forfatterne skisserer i den forbindelsen blant annet følgende kjennetegn: Den profesjonelle anses som dyktig eller erfaren på et område, og profesjonens arbeidsoppgaver er slik at formalisert kunnskap kombineres med utøvelse av skjønn. Det foreligger også en anerkjennelse av arbeidsoppgavenes samfunnsmessige betydning, og det politiske fellesskapet har tillit til at yrkesgruppen i kraft av sin kompetanse, ivaretar oppgaver som har allmenn interesse (Molander & Terum, 2010, s. 20).

FAGKUNNSKAP

Når barnehagelærere knytter yrket sitt til profesjonalitet, sies det altså samtidig noe om at denne gruppen innehar en bestemt fagkunnskap. De har mandat til å utøve autonomi med utgangspunkt i denne kunnskapen og et definert samfunnsoppdrag. Molander og Terum (2010) påpeker at begrepet profesjon både viser til kunnskap med grunnlag i epistemiske «sanne, gyldige og holdbare» verdier, i tillegg til at det viser til ferdigheter. Eik (2014) går i sin avhandling nærmere inn på hvordan de grunnleggende elementene Molander og Terum viser til kan knyttes til barnehagelærerprofesjonen. Hun er opptatt av det performative aspektet ved profesjonen – der det er profesjonsutøverens måte å handle eller utføre sine tjenester på som er sentral (Eik, 2014, s. 87). Eik trekker paralleller mellom profesjonell tjenesteytelse og barnehagelæreres mangfold av pedagogisk arbeid både med barnegruppen, personalet, foreldrene og andre. Hun setter klientbegrepet inn i en barnehagekontekst, og viser til en del viktige dilemmaer barnehagelærere må forholde seg til når de skal anvende systematisk kunnskap og være løsnings- og endringsorien-

⊕ Setter barnehagelærere ord på den kunnskapen og de ferdighetene som ligger i profesjonsutøvelsen vil det kunne være med på å «legitimere» yrkesgruppen som profesjonell, skriver artikkelforfatterne. Illustrasjon: Thinkstock

terte i det pedagogiske arbeidet, samtidig som de både må forholde seg til normative krav og utøve skjønn (Eik, 2014).

SETTE ORD PÅ KUNNSKAP

Dette viser noe av den kompleksiteten som karakteriserer barnehagelærerprofesjonen spesielt, og som kan være utfordrende å synliggjøre. Derfor blir det en helt sentral oppgave for barnehagelærere nettopp å sette ord på både den kunnskapen og de ferdighetene som ligger i profesjonsutøvelsen. Dette vil da kunne være med på å «legitimere» yrkesgruppen som profesjonell. I forbindelse med drøftingen rundt hva det vil si å være en profesjon, er Molander og Terum (2010) nettopp inne på betydningen av å ha begreper som kan hjelpe til med å «ordne verden» – hjelpe til med å gripe, og forstå fenomener. Om begrepene, eller de språklige redskapene er gode, har profesjonsutøveren mulighet til å få god innsikt i fenomenene. Vi forstår det slik at teoretiske begreper, hentet fra profesjonens ulike kunnskapsformer dermed har en viktig funksjon i forbindelse med å språksette fenomener.

SELV OM EN DEL AV KUNNSKAPEN IKKE KAN UTSIES, SÅ KAN DEN LIKEVEL BLI SYNLIG I HANDLING.

TAUS KUNNSKAP

Samtidig som vi argumenterer for hvor sentralt språket er i et profesjonsteoretisk perspektiv, vil vi understreke at det teoretiske grunnlaget vi bygger drøftingene våre på ikke reflekterer et entydig bilde av at ordene betyr alt i en profesjonssammenheng. Grimen (2008) forklarer at profesjoners kunnskapsgrunnlag er et sammensatt fenomen, bestående av både teoretiske innsikter, praktiske ferdigheter og fortrolighet med konkrete situasjoner. Han utfordrer en kunnskapsforståelse der vitenskapelig kunnskap har vært tillagt størst vekt og verdi, og mener at profesjoners kunnskapsbase må forstås som

mangfoldige. I vår sammenheng er det først og fremst interessant å påpeke det Grimen diskuterer som taus kunnskap (Grimen, 2008). Dette dreier seg om hvordan en del av profesjonsutøvelsen kan foregå på grunnlag av at det faktisk finnes viten som ikke kan settes ord på. Poenget her er at selv om en del av kunnskapen ikke kan utsies, så kan den likevel bli synlig i handling. Eik (2014) påpeker også at den tause kunnskapen inngår som en del av barnehagelærers profesjonelle base, og hun tar dette med når hun skisserer det hun har kalt for førskolelærers kunnskapsgrunnlag

PROFESJONELL KLOKSKAP

Dette perspektivet gir – sånn vi ser det – et bredere og mer reelt bilde av hvilket komplekst kunnskapsgrunnlag barnehageprofesjonen bygger på, enn om vi låser oss til en snever forståelse av fagspråkets betydning. Dette er forankret i en bred forståelse av kunnskap, der det å snakke og skrive faglig ikke bare skal handle om å kunne vise til vitenskapelige fagbegreper, eller til en spesifikk handlemåte for å klare å utføre yrkesoppgaver, det må også inkludere skjønsmessige og etiske vurderinger basert på en form for profesjonell klokskap.

LITTERATUR:

EIK, L. T. (2014). *Ny i profesjonen. En observasjons- og intervjustudie av førskolelæreres videre kvalifisering det første året i yrket.* Doktoravhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.

GRIMEN, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & L.I. (Red.) *Profesjonsstudier.* Oslo: Universitetsforlaget.

JURITSEN, L. & ØSTMOEN, J. P. (2014). *Rom for pedagogisk resonnering. En studie av erfarne barnehagelæreres muntlige fagspråk.* Drammen: Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

MOLANDER, A. & TERUM, L. I. (2008). Profesjonsstudier: En introduksjon. I A. Molander & L.I. (Red.) *Profesjonsstudier.* Oslo: Universitetsforlaget.

STEINNES, G. S. (2010). Frå utdanning til yrke. Førskolelæreren som profesjonell aktør. I T. Løkensgard Hoel, G. Engvik & B. Hanssen (red.) *Ny som lærer. Sjansespill og samspill.* Trondheim: Tapir Akademisk forlag.

STEINNES, G. S. (2014). *Profesjonalitet under press? Ein studie av førskulelærarar si meistring av rolla i lys av kvalifiseringa til yrket og arbeidsdelinga med assistentane.* Doktoravhandling. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.

ØDEGÅRD, E. (2011). *Nyutdannede pedagogiske lederes meistring og appropriering av barnehagens kulturelle redskaper.* Doktoravhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.

TEKST:

Iselin Dagsdotter Sæterdal,
masterstudent
iselin.dagsdotter@gmail.com

HVOR BLIR ESTETIKKEN AV?

Jeg frykter den nye rammeplanen fører til at barns mulighet til å uttrykke seg estetisk blir redusert til produkter som skal stilles ut, i stedet for at barna kan være i skapende prosesser, som er et mål i seg selv.

Det er mye som er blitt sagt og noe som gjenstår å si om den nye rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold. I dette innlegget ønsker jeg å rette blikket mot det fagområdet jeg brenner mest for, de estetiske fagene.

REDUSERER KRAV I FAGOMRÅDET

Det er to ting ved den nye rammeplanen som gjør meg bekymret for det fagområdet som jeg mener er et av de viktigste. De estetiske fagene tilbyr måter å uttrykke seg på, som går forbi det verbale språket, og har en verdi i seg selv.

Min første bekymring er at det i rammeplanen fra 2011 var festet at barn daglig skal ha tilgang på materiale for skapende virksomhet (Kunnskapsdepartementet, s. 44, 2011). Selv om det i den nye rammeplanen står at «barnehagen må legge til rette for [...] barns kreative prosesser og uttrykk» (Kunnskapsdepartementet, 2017), så er «daglig» ikke lenger å finne under fagområdet.

Det som tidligere sikret at barn daglig hadde muligheten til andre måter å kunne uttrykke seg på, er nå fjernet.

I sin ytterste konsekvens kan det gjøre at hele fagområdet reduseres til noe som kan hukes av på en liste, i stedet for at dette sees på som en daglig mulighet til andre måter å kunne uttrykke seg på enn verbalt.

FRA PROSESS TIL PRODUKT

Min andre bekymring i den nye rammeplanen er at jeg mener at fokuset flytter fra prosess til produkt. Dette gjøres i det ordet kunst blir brukt om barns estetiske prosesser. Dette kommer blant annet til uttrykk for muleringen om at barnehagen skal bidra til at barn får skape kunstneriske uttrykk (Kunnskapsdepartementet, 2017). Tidligere var dette formulert som at barnehagen skal bidra til at barn får bearbeide sine inntrykk gjennom varierte uttrykk i skapende virksomhet (Kunnskapsdepartementet, s. 44, 2011). Å skape kunstneriske uttrykk er noe annet enn å få bearbeide sine inntrykk gjennom skapende virksomhet. Kunstneriske uttrykk kan,

slik jeg ser det, oversettes til uttrykk med et kunstnerisk formål. Det blir til produkter som kan stilles ut, vises frem som et verk. For meg står dette i kontrast til skapende virksomhet og bearbeiding av inntrykk, som for meg betyr noe prosessuelt. Prosesser for å kunne utforske, eksperimentere og skape, uten at det må være et mål med det, annet enn at det er en handling som gir mening for den som gjør det skapende uttrykket.

Til slutt vil jeg låne noen ord fra Andre Bjerkes dikt «Kunstneren», hvor han argumenterer for viktigheten av skapende virksomhet. Jeg velger å bytte ut ordet «kunstneren» med «estetikken» og avslutter med dette:

Driv estetikken ut: all lek vil du dermed fordrive og mister du evnen til lek, da mister du livet.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

Bekymret for et barn?

Når bør du varsle barnevernet, hvordan gjør du det og hva skjer da? Her får du svaret.

TEKST:
Turid Bie,
universitetslektor,
Universitetet i Stavanger
Turid.bie@uis.no

Bente Nes Aadnesen
førsteamanuensis,
Universitetet i Stavanger
bente.n.aadnesen@uis.no

Barnehagen har meldeplikt til barnevernstjenesten i kommunen ved mistanke om at et barn utsettes for mishandling eller annen form for alvorlig omsorgssvikt. Målet med denne artikkelen er å klargjøre når meldeplikten oppstår, når barnehagen skal bli bekymret for et barn og hvordan denne bekymringen bør følges opp av barnehagen.

MELDEPLIKT

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får hjelp og omsorg til rett tid, barnevernsloven (bvl.) § 1–1. Barnevernet skal gripe inn når barn ikke blir godt nok ivaretatt av sine omsorgspersoner.

Ifølge barnehageloven (bhl.) § 22 skal barnehagepersonalet være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernet. Det betyr at barnehagen skal vurdere om barnevernstjenesten bør kontaktes ved bekymring for et barn. Er det grunn til å tro at barnet blir mishandlet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, har barnehagen *meldeplikt* til barnevernet.

I 2014 mottok barnevernstjenesten om lag 53.000 meldinger. Av disse kom 6 % fra barnehagene. Siden ni av ti barn mellom 1–5 år gikk i barnehagen ved utgangen av 2014, vurderes dette som et lavt antall meldinger (SSB Barnevern 2014).

Flere rapporter viser at barnehageansatte ønsker økt kompetanse til å vurdere når en bør bli bekymret for et barn, hvordan denne bekymringen bør følges opp og om bekym-

⊖ – Det bør vekke bekymring når barnet viser tegn på endring i adferd, har dårlig kontaktvevne, virker apatisk, er ukritisk i kontakt med ukjente, klager over diffuse smerter i hode, mage eller underliv eller har mangelfull hygiene, skriver artikkel-forfatterne. Foto: Fotolia.com

ringen kvalifiserer for melding til barnevernet eller ei (Gunsel 2014; Bratterud og Emilsen 2011; Bache-Hansen 2009).

I første del redegjør vi for juridiske rammer for samarbeid mellom barnehage og barnevernstjenesten. I andre del er fokuset på bekymring for barn og begrepene mishandling og omsorgssvikt og meldingens form og innhold. Til slutt får du vite noe om saksbehandlingen når melding er mottatt.

1. JURIDISKE RAMMER

Gangen i en sak

En barnevernssak består av tre faser; meldefasen, undersøkelsesfasen og tiltaksfasen.

Barnevernstjenesten har plikt til å gjennomgå alle mottatte meldinger. Innen en uke må barnevernstjenesten beslutte om meldingen skal henlegges, eller om den skal følges opp med undersøkelse (jf. bvl. § 4–2).

Barnevernstjenesten har plikt til å undersøke meldingen hvis den gir grunn til å anta at barnet har behov for et barnevernstiltak (jf. bvl. §4-3). Dette skal gjøres snarest og senest innen tre måneder. I vanskelige saker kan fristen utvides til seks måneder (jf. bvl. § 6–9). Målet med undersøkelsen er å finne ut om barnet og familien har behov for tiltak. Tiltak kan være *frivillige hjelpetiltak* eller *tvangstiltak*. I undersøkelsen har barnevernstjenesten samtaler med foreldrene og barnet, men kan også innhente opplysninger fra andre, som barnehagen. Saken henlegges hvis det ikke er behov for tiltak.

Kommer barnevernstjenesten frem til at barnet og familien har behov for et *frivillig hjelpetiltak*, for eksempel barnehageplass, skal barnevernstjenesten treffe vedtak om dette (jf. bvl. § 4–4). Mener barnevernstjenesten det er behov for et *tvangsvedtak*, for eksempel omsorgsovertakelse, må barnevernstjenesten fremlegge begjæring om dette for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker som treffer vedtak (jf. bvl. § 4–12).

Ansattes taushetsplikt

Hovedregelen er at barnehageansatte har taushetsplikt etter forvaltningsloven (fv.), jf. bhl. § 20. Det er opplysninger om «*personlige forhold*» som er taushetsbelagt. For eksempel opplysninger om helse, rusmisbruk, barnets fungering i barnehagen og samspill mellom foreldrene og barnet. For å være taushetsbelagt må opplysningene være mottatt «*i forbindelse med tjenesten eller arbeidet*». Opplysninger om foreldrene og barnet som en har fått privat er ikke taushetsbelagte. Det kan være vanskelig å skille opplysninger du får

privat og i jobbsammenheng. Taushetsplikten gjelder også etter at en har sluttet å jobbe i den aktuelle barnehagen (fv. § 13).

Alvorlig omsorgssvikt

I noen tilfeller har barnehageansatte *plikt* til å videreformidle taushetsbelagte opplysninger til barnevernstjenesten. Dette gjelder i tilfeller der de har «*grunn til å tro*» at barnet lever i en alvorlig omsorgssviktsituasjon (jf. bhl. § 22). Loven krever ikke at en er sikker i sin sak, men har en begrunnet mistanke. Mistanken knytter seg til situasjoner som er nærmere beskrevet i barnevernsloven, særlig § 4–12. Det kan være *alvorlige mangler i forhold til fysisk og psykisk omsorg*. *Fysisk omsorg* kan være mat, klær, boforhold og helse. *Psykisk omsorg* handler om den psykiske kontakten mellom barnet og foreldrene. Det kan også gjelde mistanke om *mishandling eller andre alvorlige overgrep*, som fysisk mishandling, seksuelle overgrep, psykisk sjikane, trakassering og vedvarende mindre overgrep (Ot.prp. nr. 44 (1991–1992); Ofstad & Skar 2015).

Barnehagen har gjort sin plikt ved å melde fra til barnevernstjenesten. Det er opp til barnevernstjenesten å vurdere om mishandling, eller annen form for alvorlig omsorgssvikt faktisk har skjedd.

Vanligvis kommer det ikke som en overraskelse på foreldrene at barnehagen sender en bekymringsmelding til barnevernet. Dersom det er *grunn til å tro at barnet blir utsatt for grov vold eller seksuelle overgrep*, kan det være gode grunner til ikke å konfrontere foreldrene med denne mistanken før en melder til barnevernet. Det er for å unngå bevisforspillelse og at barnet utsettes for fare. I slike tilfeller kan det bli både en barnevernssak og en straffesak. Barnehagen bør melde bekymringen til barnevernet, som avgjør om politiet skal kontaktes.

I *akutte situasjoner*, som at foreldrene kommer ruset for å hente barnet eller er i tydelig psykisk ubalanse, skal barnehagen straks ta kontakt med barnevernstjenesten. Skjer det utenfor kontortid, er det barnevernsvakten, eller politiet du bør kontakte (Skogen, Slåtten & Tellefsen 2008). Når barnevernet eller politiet får en slik melding, kan det treffes et hastevedtak (jf. bvl. § 4–6). Barnet kan da plasseres utenfor hjemmet umiddelbart.

Mindre alvorlige forhold

Ved mindre alvorlige forhold, for eksempel om barnehagen mener at barnet ville ha nytte av et frivillig hjelpetiltak fra barnevernet, har ikke barnehagen meldeplikt

til barnevernet. Da er det hovedregelen om taushetsplikt som gjelder. I slike saker er det viktig at barnehagen samarbeider med foreldrene, og at foreldrene selv tar kontakt med barnevernstjenesten, eventuelt sammen med barnehagen. Hvis barnehagen på grunn av mindre alvorlige forhold vil sende melding til barnevernstjenesten, bør det innhentes *samtykke* fra barnets foreldre. Samtykke er det viktigste unntaket fra hovedregelen om taushetsplikt (jf. fvl. § 13a).

Taushetsplikten er ikke til hinder for at en bekymring for et barn kan diskuteres *anonymt* med barnevernet. Det må da ikke være mulig å identifisere barnet eller familien (jf. fvl. § 13a).

Den enkelte barnehageansatte kan ha behov for å diskutere en bekymring for et barn med andre ansatte i barnehagen. Hovedregelen er at det foreligger taushetsplikt også mellom de som arbeider i samme barnehage, men dette er kun et utgangspunkt. Fvl. § 13b åpner for en viss *nødvendig* kommunikasjon mellom de ansatte. Det må være et lederansvar å bestemme hvem som skal involveres i en slik vurdering.

2. FRA BEKYMRING TIL MELDING

En bekymring for et barn handler om at en uroer seg for om barnet lever i en omsorgssituasjon som beskrevet ovenfor. Signal som vekker bekymring kan være *tydelige*, som blåmerker. De kan også være *vage*, som uvanlig angst hos barnet for det uforutsigbare. Endring av adferd hos et barn kan være tegn på at barnet utsettes for mishandling, eller annen omsorgssvikt.

Hva er omsorgssvikt?

Begrepene mishandling og omsorgssvikt er vide, og kan ha ulike definisjoner. *Mishandling* forutsetter en aktiv handling som kan skade barnet. *Omsorgssvikt* handler mer om at barnets behov for stimulering, oppfølging og beskyttelse ikke dekkes. Det er ulike grader av omsorgssvikt; alvorlig, moderat alvorlig, meget alvorlig og livstruende omsorgssvikt (Kvello 2007).

Omsorgssvikt kan deles inn i *aktiv* fysisk og psykisk mishandling og *passiv* fysisk og psykisk mishandling (NOU 2000:12). Fysisk og psykisk aktiv mishandling handler om fysisk og psykisk vold. Fysisk vold er når barnet utsettes for slag, klaps, bitt, blir brent, lugget, spyttet på, dyttet og gis ørefik. Psykisk vold er alle måter å skremme, eller krenke barn på som ikke er direkte fysiske. Det er å erte eller plage, trakassere, skremme, true om vold, indirekte trusler gjennom blick og la barnet være vitne til vold (Isdal 2000). At foreldrene unnlater å beskytte barnet mot fysiske

farer, ignorerer eller forsømmer barnets behov; forlater det uten tilsyn, viser manglende oppmerksomhet og manglende kjærlighet, mangel på mat og manglende grenser (Kvello 2007, 2015).

Det bør vekke bekymring når barnet viser tegn på regrediert utvikling (tilbakegang i utviklingen), endring i adferd, har dårlig kontaktevne, virker apatisk, er ukritisk i kontakt med ukjente, klager over diffuse smerter i hode, mage eller underliv, ikke har påkledning i samsvar med årstid eller har mangelfull hygiene. Eller når foreldre viser tegn på psykisk sykdom, rusmisbruk, lav frustrasjonstoleranse eller at de har urealistiske forventninger til barnet. Dette er noen av signalene.

Hva bør barnehagen gjøre?

Barnehagen bør etablere rutiner for avklaring av bekymring for et barn. Refleksjon kan være en slik rutine. Først må det avklares hva som gir grunn til bekymring. I neste omgang kan den barnehageansatte sammen med barnehagens leder vurderer om barnehagen skal sende melding til barnevernet umiddelbart, eller se an situasjonen.

Hovedregelen er at foreldrene skal konfronteres med bekymringen og informeres om meldingen til barnevernet. Barnehagen må være tydelige overfor foreldrene på hva man er bekymret for. Ulike rapporter viser at ved å være åpen om bekymringen og samtidig vise respekt for foreldrenes situasjon, kan en opparbeide tillit hos foreldrene (Gunsel 2014; Drugli & Onsjøen 2011; Backe-Hansen 2009).

Prosedyrene for å sende melding til barnevernet er noe annerledes i tilfeller hvor barnehagen vurderer at barnet

“

ENDRING AV ADFERD HOS ET BARN
KAN VÆRE TEGN PÅ AT BARNET
UTSETTES FOR MISHANDLING,
ELLER ANNEN OMSORGSSVIKT.

er i akutt fare, eller det er fare for bevisforspillelse om en informerer foreldrene.

Hvordan formulere bekymringen?

En melding til barnevernet er en tekst hvor en nedtegner bekymring for et barn. Når barnehagen skal sette ord på bekymringen sin i en melding, kan disse spørsmålene være til hjelp:

- Hva er det barnehagen opplever som bekymringsfullt?
- I hvilke situasjoner oppstår det bekymring?
- Hvordan oppleves henholdsvis barnet og foreldrene i disse situasjonene?

Meldingsteksten vil ha en betydelig definisjonsmakt. Det finnes ingen nøytral gjengivelse av barnets situasjon. Enhver måte å uttrykke seg på vil innebære en posisjonering. Presis begrepsbruk er viktig. Det må fremgå av meldingen om barnet er hørt, og om barnets perspektiv på situasjonen kommer frem.

Hvordan oppfylle meldeplikten?

Hvis kriteriene for meldeplikt er oppfylt, skal barnehagen melde fra til barnevernstjenesten i den kommunen barnet bor. Barnehagen kan ikke melde anonymt. Meldingen bør være skriftlig. I hastesituasjoner kan det gjøres unntak. Muntlige meldinger bør i ettertid bekreftes skriftlig.

Meldeplikten påligger den enkelte barnehageansatte som et *selvstendig og personlig ansvar*, men det er normalt styreren som skal gi opplysninger til barnevernstjenesten (jf. bhl. § 22). Hvis styrer ikke er enig i at barne-

vernet bør kontaktes, må den ansatte selv vurdere sin meldeplikt.

3. HVA SKJER MED MELDINGEN?

Barnevernstjenestens gjennomgang av meldingen skal skje snarest og innen en uke etter at den er mottatt (jf. bvl. § 4–2). Barnevernet kan i denne perioden ta kontakt med melder for å få utdypet opplysningene i meldingen.

Meldingen går videre til undersøkelse dersom barnevernstjenesten har rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter barnevernsloven (jf. bvl. § 4–3).

Barnevernstjenesten har etter bvl. § 6-7a plikt til å gi *tilbakemelding til melder*. Barnehagen skal innen 3 uker ha bekreftelse fra barnevernstjenesten på at meldingen er mottatt og om det er åpnet undersøkelse. Senest tre uker etter at undersøkelsen er gjennomført skal barnehagen ha tilbakemelding om saken er henlagt, eller om barnevernet følger den opp. Hvis det er av betydning for den videre oppfølgingen av barnet, kan barnehagen også få tilbakemelding om eventuelle tiltak som er iverksatt. Det er det opp til barnevernstjenesten å vurdere. Slike opplysninger kan også gis barnehagen etter samtykke fra foreldrene.

LITTERATUR:

BACKE-HANSEN, ELISABETH (2009). *Å sende en bekymringsmelding – eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern.* NOVA Notat 6/2009 Oslo: Nova.

DRUGLI, MAY BRITT & ONSØIEN, RAGNHILD (2011). *Vanskelige foreldresamtaler – gode dialoger.* 2.utg. Trondheim: Cappelen Akademisk Forlag.

EMILSEN, KARI & BRATTERUD, ÅSE (2013). *Barnevernet vil tettere på barnehagene.* Fontene 5 2013.

GUNSEL, CAN ANDRE (2014). *Bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten.* En kvalitativ studie av 8 barnehagers erfaring. Masteroppgave i familiebehandling. HIOA- Fakultetet for samfunnsfag.

ISDAL, PER (2000). *Meningen med volden.* Oslo: Kommuneforlaget.

KVELLO, ØYVIND (2007). *Utredning av adferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling.* Oslo: Gyldendal Akademisk.

KVELLO, ØYVIND (2015). *Barn i risiko.* 2. utgave. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

OFSTAD, KARI & SKAR, RANDI (2015). *Barnevernsloven med kommentarer.* 6. utgave. Oslo: Gyldendal juridisk.

SKOGEN, EVA, SLÅTTEN, METTE VAAGAN & TELLEFSEN, MARIANNE (2008). *Rett skal være rett. Juridiske og pedagogiske utfordringer i barnehagen.* Bergen: Fagbokforlaget.

NOU 2000:12. *Barnevernet i Norge.* Oslo; Barne- og familiedepartementet.

OT.PRP.NR. 44 (1991-1992). *Om lov om barnevernstjenester (barnevernsloven).* Oslo; Barne- og familiedepartementet.

<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2015-05-04>

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng/aar/2015-07-09>

Lekens forsvarere

TEKST OG ILLUSTRASJON:

Morten Solheim

Seniorrådgiver i Utdanningsforbundet
morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Barnehagelærerne er antakelig blant de fremste forsvarerne av barns lek. Men de er også i posisjon til å avbryte den.

I

løpet av våren 2016 så vi et formidabelt forsvar av leken. Utdanningsforbundet, enkeltpersoner og ikke minst

Barnehageopprør 2016 gjorde det tydelig for stortingspolitikkerne at leken fortsatt må ha en sentral plass i norske barnehager. Barnehagelærerne

fremsto som lekens fremste forsvarere og de ble hørt av de folkevalgte. Fortsatt er lekens plass tydelig vektlagt i rammeplanen. For egen del må jeg si at den første setningen i avsnittet om lek har en spesielt god klang: «Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes». (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Vi kjempet, vi vant og nå må vi ta

ansvaret for å realisere de gode intensjonene som ligger til samfunnsmandatet vårt.

IKKE FORSTYRR, LEKING PÅGÅR

Det burde selvsagt være en selvfølge, at vi barnehagelærere er opptatt av lek. Leken ligger til mandatet vårt, den er en sentral del av kunnskapen vår, betydningen av den formuleres i

etikken vi er forpliktet på, den har satt tydelig preg på en hundreårig tradisjon, og ikke minst, vil mange hevde at det å være en forsvarer av leken sitter i barnehagelærerens ryggmarg. Spørsmålet er hvor gode forsvarere vi er av leken *de facto* i hverdagen. Her har jeg en fornemmelse av at vi barnehagelærere har et forbedringspotensial.

Anne Greve og Knut Olav Kristensen (2015) har forsket på lek i barnehagen, og spesielt på barnehageansattes evne til å fordype seg i leken sammen med barna. De har et par innvendinger til oppfatningen om at vi som profesjon er gode på lek. Blant annet spør de seg om barnehageansatte lar seg avbryte litt for lett:

Når vi sammenligner med andre yrker, ser vi at barnehagelærere og assistenter kanskje er de som til enhver tid er mest tilgjengelige for andre voksne, uavhengig av hva de holder på med (kanskje med unntak av i samlingsstunden). En lærer i skolen, en lege eller en sykepleier kan ikke alltid komme for å besvare en telefon, ta imot en beskjed, møte foreldre eller pårørende eller hjelpe en annen elev eller pasient. Skal det ikke være slik med barnehageansatte også?

(Greve og Kristensen, 2015, s. 153).

Greve og Kristensen har gjort erfaringer med disse avbruddene når de har forsket på barnehageansattes fordyping i lek. De mener at vel så naturlig som å avbryte en lekesekvens, bør det være for en barnehagelærer å si: «Dessverre, hun kan ikke komme i telefonen nå, hun er opptatt med å leke» (ibid.).

BARNEHAGEHVERDAGENS PUSHVARSLER

Noen vil kanskje kalle det moralistisk, å påstå at voksne mennesker skal være med i barns lek på den måten. For barnehagelærere er det annerledes.

Vår fagkunnskap tilsier oss at det å være med på leken er en profesjonsforpliktelse. Det er tross alt ikke slik at barna som leker på vår arbeidsplass, det er vi som jobber på barnas lekeplass. Greve og Kristensen hevder at når barnehagelærere først har blitt med på leken, og så forsvinner ut av den for å gjøre noe annet (som altså vurderes som viktigere), er konsekvensen at leken går i stykker.

Med andre ord er det slik at selv om vi vet at leken er det viktigste for barn, og at barnehagelæreres deltakelse i lek er svært betydningsfull, så er vi likevel kjappe med å nedprioritere dette arbeidet grunnet den letteste distraksjon. Og her ligger kanskje forbedringspotensialet vårt, nemlig i å jobbe systematisk med å avsette tid til å delta i barns lek og å analysere vår egen praksis for å identifisere hva vi lar oss distrahere av. Kanskje må vi

DET ER TROSS ALT IKKE
SLIK AT DET ER BARN
SOM LEKER PÅ VÅR
ARBEIDSPASS. DET ER
VI SOM JOBBER PÅ
BARNAS LEKEPLASS.

også relatere avbruddssituasjonene til vår egen hverdag, for å minne oss selv på hvor irriterende avbrytelser er. La meg ta et helt banalt eksempel.

I sommer var jeg på ferie med kjæresten min. Hele intensjonen med turen var å koble av litt og at vi skulle ha tid sammen til opplevelser og samtaler. Selv lot jeg meg likevel avbryte av mail og telefoner. Dette fikk jeg selvsagt høre, og som en konsekvens slo jeg av lyden og samtlige push-

varsler på telefonen. En enkel handling som gjorde at jeg fikk øye på de vakre bygningene i Firenze, i stedet for å ha blikket festet på den vesle skjermen. Som en konsekvens av dette grepet så kjæresten min og jeg de samme tingene, vi snakket om det vi så, og begynte å dele opplevelsen. Slik er det også når vi skal være til stede i leken. Dersom vi slår av barnehagehverdagens pushvarsler får vi lettere øye på meningsinnholdet i leken, og kan dele opplevelsen sammen med barna.

LEK MER!

Og kanskje er det der vi skal begynne. Ja, jeg tror faktisk jeg vil oppfordre dere barnehagelærere som er til stede der den viktige lekinga foregår, å forsøke å identifisere hva som er pushvarsler i deres jobbhverdag, for så å se om noen av dem kan slås av. Selvsagt vet jeg at svært mange barnehager jobber godt med nettopp dette allerede, men min erfaring er at det å verne om tiden til lek med barn er et arbeid som må pågå kontinuerlig.

«Vår lojalitet ligger hos barnehagebarn og elever for å fremme deres beste», heter det i *Lærerprofesjonens etiske plattform*. Og videre: «Barnehagelærere, lærere og ledere fremmer alle barnehagebarn og elevers muligheter for lek, læring og danning». Barnehagelærerne har til gagns bevist at de tar dette ansvaret i det offentlige ordskiftet. Nå gjelder det å følge opp ansvaret på en slik måte at det virkelig merkes for ungene. Avbryt mindre, lek mer!

LITTERATUR:

GREVE, A. & KRISTENSEN K. O. (2015). Lek i det muliges rom. I A. Greve, L. Pedersen & H.G. (Red.), *Faglighet i barnehagen* (s.141–163). Bergen: Universitetsforlaget.

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Lærerprofesjonens etiske plattform. Hentet fra: https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/larerhverdagen/profesjonsetikk/larerprof_etiske_plattform_a4_rev_101114.pdf

↑ **Praksisbarnehagen**
Eli Kari Høihilder og Hanne Lund-Kristensen (red.)
Gyldendal Akademisk (2017)
192 sider

ANMELDT AV:
Monica Bjerklund,
førstelektor i pedagogikk ved DMMH
Monica.Bjerklund@dmmh.no

Læring i praksis

En bok som gir oss økt forståelse for hvordan praksisbarnehagene kan være en læringsarena.

Boka Praksisbarnehagen – En arena for læring av Eli Kari Høihilder og Hanne Lund-Kristensen (red.) er en forskningsbasert antologi med 18 forfattere og 12 kapitler. Forfatterne stiller spørsmål om hvordan det kan etableres partnerskap mellom utdanningsinstitusjon, barnehage og student i den hensikt å skape god praksisopplæring. Tholin og Moser gir en glitrende fremstilling av forskning versus utviklingsarbeid.

KOMPETANSE OG VEILEDNING

De omtaler Aristoteles tre kunnskapsformer epistêmê (akademisk kunnskap), technê (ferdigheter) og frônêsis (verdier/holdninger) på en lettfattelig og forståelig måte som trolig skaper større forståelse for hva kunnskapsbasen til en profesjon består av. Fredriksen skriver om fagkompetanse i et tverrfaglig helhetsspektiv. Sando skriver tankevekkende om profesjonsetisk kompetanse i barnehagen, og vektlegger faglighet, relasjonskompetanse og mot. Veiled-

ning som støtte for barnehagelæreres videre læring, veiledning i barns lekerutiner og veiledningssamtalen som verktøy for utvikling av kvalitet i barnehagen vektlegges også. Forfatterne understreker at veiledning må forankres i barnehagen som organisasjon. Boka omtaler også kulturkompetanse, de yngste barnas handlingsrom og barnehagen som politisk felt.

SKAPE REFLEKSJON

De mange forfatterne og undertemaene gjør at boka fremstår som fragmentert, anekdotisk og sprikende tross logisk kapitteloppbygging og forsøk på å skape rød tråd mellom kapitlene. Likevel er den fornøylig lesning, og fremstår godt egnet til å utvide forståelsen for praksisbarnehagen som læringsarena. Fordi kapitlene er korte vil de trolig kunne leses hver for seg, og danne utgangspunkt for felles refleksjon i studentgrupper, hos ansatte i barnehagelærerutdanningene og hos tilsatte i barnehagene.

↔ **Du og barnet**
Anne-Lise Løvlie
Schibbye og Elisabeth Løvlie
Universitetsforlaget
(2017)

Hvordan skal vi møte Fredrik (3) som leker for seg selv, mens han ser på de andre, og Lisa (5) som ikke vil kle på seg? Boka handler om å skape gode relasjoner med barn og styrke barnet til å håndtere egne følelser og være trygg i seg selv. Den bygger på psykodynamisk relasjonsforståelse og tema er tilknytning, anerkjennelse, lytting, følelsesregulering og grensesetting.

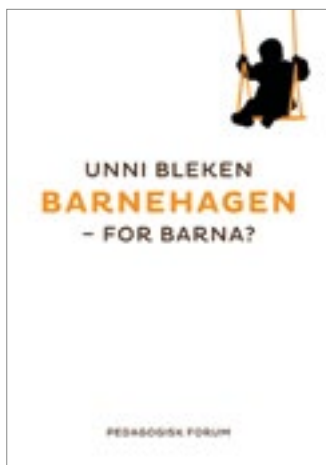
↔ **Liten begynner i barnehagen**
May Britt Drugli
Cappelen Damm
Akademisk (2017)

En bok med oppdatert kunnskap om barns utvikling de første leveårene og små barns tilvenning i barnehagen. Tema er ulike typer tilvenning, foreldrenes rolle, foreldresamarbeid, barns ulike reaksjoner og tips til en god barnehagestart. Skrevet for foreldre, men også aktuell for barnehageansatte, studenter og fagarbeidere.

↔ **Inkludering**
Anne-Lise Arnesen (red.), Kjell-Arne Solli, Ragnhild Andersen, Ann Sofi Larsen m.f.
Universitetsforlaget
(2. utgave 2017)

Hvordan kan barnehagen være et godt sted for inkludering i praksis? En antologi som viser hvordan inkludering kan arte seg, om utfordringer og fordeler. En teoretisk bok med ny forskning om inkludering, utfordringer for spesialpedagogikken og politiske føringer. For barnehagestudenter, lærere og de som jobber med inkludering.

↻ **Barnehagen – for barna?**
Unni Bleken
 Pedagogisk forum (2017)
 87 sider

ANMELDT AV:

Ingeborg Tvetter Thoresen,
 tidligere rektor og førsterektor ved
 Høgskolen i Vestfold, forsker og forfatter.
 Er nå skribent og foredragsholder.
Ingeborg.T.Thoresen@usn.no

En brannfakkell

Unni Blekens nye bok gir barnehagelærerne redskaper når de skal argumentere for barnas barnehage. Den er også en brannfakkell i barnehagedebatten.

Etter å ha lest Unni Blekens bok *Barnehagen- for barna?* lånes André Bjerkes ord «Når gamle damer kan fortelle, bør alle andre holde munn». Barnehagesektorens Grand Old Lady har skrevet en brannfakkell.

Barnehagen er viktig for likestilling, arbeidsliv, integrering og skole. Men etter høstens valgkamp, der ingen har vist interesse for barnehagens innhold og utfordringer, bare for plasser (for foreldrene) og eierform (ideologi), kan spørsmålet stilles med rette: Er barnehagen for barna?

LETT TILGJENGELIG

Pamfletten, som hun kaller den, er for alle som har med barnehagen å gjøre. Unni Bleken er den fagpersonen i sektoren som kan se barnehagen i et langt perspektiv. Hun har fulgt og vært

delaktig i barnehagens og utdanningens utvikling i snart sytti år.

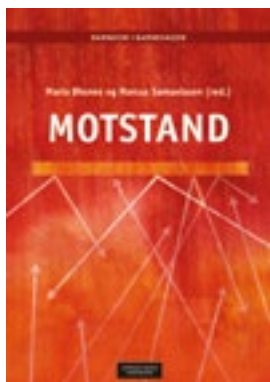
Ved nitid lesning av offentlige dokumenter og forskningsrapporter, har hun, med god struktur i stoffet og med klare setninger, gjort et omfattende stofftilfang tilgjengelig for leserne i fem korte kapitler. En bragd.

GIR REDSKAPER

Det siste tiårs endringer brukes som speil, fra barnehagen ble en del av opplæringen i 2006. Måten hun strukturerer stoffet på er god. De viktigste spørsmålene i sektoren analyseres. Et sentralt og hett tema er språk, språktilegnelse og integrering, som analyseres med faglig tyngde og oppdatert kunnskap. Framfor alt gir Unni Bleken barnehagelærerne redskaper når de skal argumentere for barnas barne-

hage. Dokumenter avkles. Mye er uttrykt, men lite fulgt opp, når kvalitet er stikkord.

I siste kapittel dreier det seg om forvaltningen, på alle tre nivåer, som gis det glatte lag ut fra OECDs rapport. Det er mangel på innsikt og kompetanse, retningslinjer og avklaring av ansvar – i alle ledd. Det er en utfordring for både myndigheter, eiere og utdanningsinstitusjoner. Unni Bleken takker mange for støtten i arbeidet med dette skriftet. Det er hun som skal takkes.

↻ **Motstand**
 Maria Øksnes og Marcus
 Samuelsson (red.)
 Cappelen Damm Akademisk
 (2017)
 185 sider

ANMELDT AV:
 Ingeborg Tvetter Thoresen,
 tidligere rektor og førsterektor ved
 Høgskolen i Vestfold, forsker og forfatter.
 Er nå skribent og foredragsholder.
Ingeborg.T.Thoresen@usn.no

Viktig om makt og motstand

En praksis-nær bok om barns motstand som uttrykk for egne intensjoner i møte med voksne.

Det er sjelden at en fagbok er så engasjerende som *Motstand. Barndom i barnehagen*. Det er fordi boka er praksis-nær og reiser et aktuelt og viktig tema. Den øker bevisstheten om motstand og gir lyst til å undersøke både teori og praksis videre.

SAMLER FORSKNING

Barnehagen utsetter barn for både strukturell og relasjonell makt. Makt gir motstand. Forskerne analyserer motstand ut fra både konkrete situasjoner, teoretiske perspektiver og forklaringsmodeller. *Motstand* er Maria Øksnes sin tredje bok i serien *Barndom i barnehagen*. Øksnes og gjesteredaktør Marcus Samuelsson ønsker å belyse hva motstand er, og hvilken betydning motstand har i barnas liv i barnehagen. De gir også en oversikt over skandinavisk motstands-forskning.

IKKE BARE TRASS

Ved å se barns motstand gjennom filosofenes briller får leseren hjelp

til å se motstanden ikke som trass og vrang vilje, men som barnets uttrykk for egne intensjoner i møte med den voksne. Boka viser motstandens nødvendighet. Barn har rett til respekt. Normer og regler er både nødvendige og unødvendige. Hvor stor frihet har barn til å følge sine intensjoner, eller til lek uten vurderende blick? Nettopp gjennom motstand skaper de egne «rom» innenfor rammen voksne gir. Hvordan motstand møtes av pedagogen er viktig, og det er tema i Maria Øksnes sin samtale med Gert Biesta i bokas siste kapittel.

Barnas handlinger kan tolkes ulikt. Motstand utfordrer makt og autoritet, regler, pedagogisering og normalisering, ifølge svenske Klara Dolk. Men motstand kan også uttrykke ønske om tid for seg selv, eller å ha det morsomt når en ser voksnes reaksjoner.

Forskerne Marcus Samuelsson og Eik Sigsgaard analyserer hvordan, mot hva og hvorfor barn gjør motstand. De viser også straffereaksjoner som barnet kan møte, når det går mot

gruppen eller reglene. De sier at det er viktig at voksne også støtter barns nei.

PROBLEM ELLER NØDVENDIG?

Ifølge Monica Seland kan motstand ses som ulydighet eller uenighet. Hun analyserer programmet «De utrolige årene» basert på behavioristisk psykologi. Hvordan kan dette programmet så uproblematisk innføres i så mange barnehager – og med myndighetenes anbefaling?

Mari Pettersvold behandler barns motstand i et demokratiperspektiv, som barns rett til medvirkning. Hennes forskning gir verdifull kunnskap for barnehagen ut fra både teori og konkrete barnehageprosjekt.

Er uenighet problematisk eller nødvendig? Vi tilstreber likeverd og demokrati. Utfordringen er ikke å utviske uenighet, men å tåle motstand og leve med uenighet på en fruktbar måte, – også i barnehagen. Med makt og motstand som tema i boka, burde også yrkesetiske resonnementer vært tydeliggjort.

TEKST:

Margit Prestholt,
student ved masterprogrammet i
Barnehagepedagogikk ved HIOA
margitprestholt@hotmail.com

Lånedresser, løvetann og ny rammeplan

Den nye rammeplanen møter meg med respekt, mangfold, inkludering. Ord som sier alt. Ord som sier ingenting. Ord som skal virke, viske ut sosiale forskjeller, løfte frem, holde mål.

B arnehagene har fått ny rammeplan som tro i kraft fra august 2017. Rammeplanen er en forskrift, barnehagelærerens viktigste pedagogiske dokument. Den nye rammeplanen har vakt debatt og et bredt engasjement i feltet. Begreper har blitt analysert, formuleringer studert. Planen skal omsettes til praksis, fungere som et bindeledd mellom lover, verdi- forankringer og mennesker. Små mennesker og store mennesker. Mennesker som jobber i barnehagen, mennesker som bruker barnehagen. Mennesker som overlater det mest verdifulle de har til barnehagen, i tro på at barnehagen vil gjøre en forskjell, på den gode måten.

HVA SIER ORDENE EGENTLIG?

Planen møter meg med respekt, menneskeverd, solidaritet. Inkluderende fellesskap. Mangfold. Ord som er gode å lese. Ord som sier alt. Ord som sier ingenting. Ord som betyr lite for deg du hoppende menneske i lånte fjær. Du borrer blikket i meg. «Hvorfor er du sånn i dag?» spør du. «Hva skjedde med øya dine?» «Jeg har på meg maskara, fordi jeg skal på kurs så har jeg liksom pynta meg litt» svarer jeg, (sjenert). «Ååå, råkult!» sier du, (anerkjennende). Løper videre. Jeg har latt deg bruke barnehagen sin lånedress hver dag denne siste måneden. Når det har vært nødvendig har jeg vaska dressen her i barnehagen. Jeg har bare gjort det, uten å si noe. Alle klærne dine er for små. Det er noe vi vet, både du og jeg og mammaen og pappaen din også.

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta

i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling.

(KD 2017, Rammeplan for barnehager)

Lillesøsteren din skulle begynne i barnehagen for noen uker siden. Du var så stolt. Snakket og snakket om hvordan dere skulle ha plasser ved siden av hverandre, alt du skulle hjelpe henne med. Når dagen endelig kom strålte dere begge to. Etter tre dager ba mammaen din om å få snakke med oss. Det gikk ikke likevel, hun hadde ikke fått jobben hun trodde hun skulle få. Lillesøster sin barnehageplass blei sagt opp samme dag som tilvenninga var ferdig. Dere har ikke penger til å betale for to barnehageplasser.

Likeverd. Like muligheter. Forskjellighet. Mangfold. Inkludering.

DANNING

«Realiser meg!» sier planen når jeg åpner for å lese. Når jeg lukker igjen, er ordene ingenting. Å lese inkluderende fellesskap. Å gjøre inkluderende fellesskap. Begrepene blir til i møte med mennesker som leser, tolker og handler, sammen med andre mennesker. Eller omvendt om du vil, menneskene blir til i begrepene. Et av de virkelig store begrepene i rammeplanen er *danning*. Sammen med lek, læring, og omsorg, utgjør danning «overskriften» i barnehagens samfunnsmandat. Danning kan sees som en livslang prosess. Danning står i forhold til den kulturen, det samfunnet man lever i, det har et element av tilpasning i seg. Men også selvstendighet, evnen til kritisk refleksjon, til å undre seg. Jeg dannes gjennom min kritiske lesning av den nye rammeplanen.

Dannes der jeg plukker opp språkblomstene og tar dem med meg til barnehagen. Inkluderingsblomst. Solidaritetsblomst. Jeg dannes med jord under neglene i mine forsøk på å få lys, luft, vann og næring til å virke sammen med røtter, knopper og nye skudd. Utfordringer. Blomstene vokser på andre måter enn jeg hadde tenkt, klatrer, sprer seg utover plassen de har fått.

“

KAN INKLUDERINGEN OG SOLIDARITETEN STREKKE SEG UTOVER DE RAMMENE SOM BLIR SATT OPP?

HVA LÆRER DU NÅR LILLESØSTER GRÅTER?

Læring. Læring som finner sted i det planlagte, det ryddig oppstilte som kan krysses av i et skjema. Læring i det uforutsette, i brudd. Læring som sprer seg utover som røtter. Hva lærer du når lillesøster gråter fordi hun ikke får være i barnehagen? Hva lærer du når det dere hadde gledet dere til ikke blir noe likevel? Når du ser mammaen din smilende dra rundt og dele ut jobbsøknader. Skrevet på norskurset, pent lagt inn i plastmapper. Hun har lagt igjen en her også. Hun kunne tenke seg å jobbe i en barnehage. Men det får hun ikke. I barnehager trengs det kompetente voksne som i hvert fall har bestått norskprøve tre, og som etter den nye bemanningsnormen dessuten skal være utdannet pedagog. Kvalitet. Det haster. For at barn som deg og lillesøsteren din skal lære norsk, i tide.

VELGE Å LA VÆRE Å LESE?

Rammeplan. Jeg lener meg mot gjerdet, bøyer meg frem for å få en klem av deg. Blir stående og se etter dere. Deg, lillesøster og mamma der dere vandrer på stien mellom blokkene. Hjømover. Gjerdet er en ramme rundt barnehagen. En grense. Gjerdet rammer noe inn. Holder noe ute. Kanskje er ikke forestillingen om en lineær, planlagt ferd med opptegnet mållinje holdbar? Mangfold er ikke bare et fint ord i planer og forskrifter. Mangfold finnes i det utallet av kontekster planen skal virke i. Kontekster i stadig endring, der ikke et øyeblikk er likt det forrige. Det er mangfold. De uforutsette hendelsene livet består av. Hendelser som binder oss sammen i kompliserte nettverk. Må det finnes en kantlinje, et utenforskap, for at fellesskapet skal eksistere? Kan inkluderingen og solidariteten strekke seg utover de rammene som blir satt opp? Kan du få med lånedressen hjem? Kan lillesøster få være her på besøk en hel dag? Hvis ordene ikke er noe uten at noen leser, kan jeg velge å la være å lese?

Målet med danning kan ikke bare være en bekreftelse av likhet og fellesskap, men også evnen til å hankses med motsetninger og forskjeller. (...) ... vi må oppdra barna til å takle forskjellighet, følelsesmessig og intellektuelt.

(Juell, 2012)

Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller.

(KD 2017, Rammeplan for barnehager)

KRITISK REFLEKSJON

Jeg er usikker på hva min (dannende) kritiske refleksjon kan gjøre. Jeg er usikker på hvem av oss to som kan mest om det å takle forskjellighet. Og jeg er usikker på hvorvidt rammeplanen og debatten omkring den i det hele tatt rommer den type forskjellighet du lever med.

Om sommeren pleier det å vokse masse løvetann på sletta her. Løvetannen har frø som kan fly. Løvetannen vokser på begge sider av gjerdet. Lines of flight. Deg som hopper. Løper. Ler. Går. Stødig. Sikk-sakk. Fram. Tilbake. Hjømover. Legger armen rundt lillesøster. Kan vi ta alle planene og brettet dem sammen til papirbåter? Dra på tur til elva, sende båtene nedover strømmen. Jeg skulle like å se hvem som gikk under og hvem som holdt seg flytende.

LITTERATUR:

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Oslo.

JUELL, E. (2012) Temanotat 4/2012, *Om begrepet danning i barnehagen.* Oslo.

JACKSON, A. Y., & MAZZEI, L. A. (2012). *Thinking with Theory in Qualitative Research.* New York: Routledge.

TEKST:

Ingvild Aga,
leder Kontaktforum barnehage
i Utdanningsforbundet
Ingvild.Aga@utdanningsforbundet.no

LYKKENS FILOSOFI

Den som søker lykken, må sette seg mål og arbeide hardt for å nå målet, skriver Einar Øverenget. Utdanningsforbundet har to store mål å arbeide for i høst.

E

inar Øverenget skriver om at den som søker lykken, må sette seg mål og deretter arbeide hardt for å nå målet.

Han skriver videre i boka *Å bli din egen venn* at hvis du oppnår målet, så lykkes du, men har du da funnet lykken? Handler lykken mer om å være underveis og at vi har noe å strekke oss mot?

HØYE AMBISJONER

Vi har fått en ny rammeplan for barnehagen. Nå skal den implementeres, og det vil måtte skje over tid. Å tolke planen og omsette den i praksis krever kompetanse. Jeg forventer at kunnskapsministeren og regjeringen tar sin del av ansvaret ved å legge til rette for at kompetansen i barnehagen kan bli enda bedre.

Ambisjonene i rammeplanen er høye, og det krever mange ansatte med barnehagelærerutdanning. Derfor er det gledelig at det nå er avsatt midler

til å øke barnehagelærernormen til 44 %. Vi er underveis til vårt mål om en barnehagelærernorm på minst 50 %.

SE PÅ BARNEHAGELÆRERROLLEN

I den nye rammeplanen er barnehagelærere for første gang omtalt som en profesjon, og det mener jeg i seg selv er en viktig milepæl. I høst settes det ned en ekspertgruppe som skal se på barnehagelærerrollen. Gruppen får i mandat å «beskrive og analysere hvordan barnehagelærerrollen utøves, både i det pedagogiske arbeidet med barna og i ledelse og veiledning av de andre ansatte i barnehagen» står det i pressemeldingen fra Kunnskapsdepartementet. Gruppen skal videre gi råd om hvordan profesjonen og utdanningen kan videreutvikles for å sikre høy kvalitet i fremtidens barnehage.

NY ARBEIDSTIDSAVTALE

Denne høsten skal også arbeidstidsavtalen for barnehagelærerne reforhandles. Vi har etter en grundig

høring fått klar tilbakemelding fra våre medlemmer: mer plantid!

Det er med andre ord mye som skjer også denne høsten på barnehageområdet. Vi har satt oss mål for viktige områder. Jeg tror Einar Øverenget har helt rett i at lykken handler om å være underveis og ha noe å strekke seg mot – men vi skal nå målene om minst 50 % barnehagelærere og en bedre arbeidstidsavtale, slik at ambisjonene i rammeplanen kan nås til det beste for alle barna i barnehagen. Da blir jeg lykkelig.

TEKST:

Ruth-Line Walle-Hansen,
advokat og seksjonsleder
i seksjon for juridiske spørsmål
i Utdanningsforbundet
walle-hansen@utdanningsforbundet.no

DETTE BØR DU VITE OM TAUSHETSPLIKT

Taushetsplikten skal verne personlig informasjon og gjelder etter at du har sluttet i jobben.

Innenfor en rekke profesjoner og yrkesgrupper finnes bestemmelser om taushetsplikt. Reglene om taushetsplikt er gitt for å verne personlig informasjon og for å fremme tillit samt fortrolighet og er derfor grunnleggende i vårt rettssamfunn.

STRAFFBART Å BRYTE

Lærere og barnehagelærere har taushetsplikt ifølge forvaltningsloven, barnehageloven og opplæringsloven. Lovgiver har bestemt at lærerens kunnskap om barnets, eller elevens personlige forhold er fortrolig og ikke kan meddeles andre uten at det er hjemmel for det. Brudd på taushetsplikten er straffbart og vil dessuten være i strid med grunnleggende etiske handlingsnormer for en barnehagelærer.

Taushetsplikten fremmer trygghet i relasjonen barnehagelærer – barn eller elev og gir derfor et godt fundament for barnets læring til barnets beste.

NÅR GJELDER DEN?

Den som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, har jf. for-

valtningslovens (lov av 10.02.1967) § 13 plikt til å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten, eller arbeidet får vite om noens personlige forhold. Eksempel på personlige forhold er sosiale og helsemessige forhold, private, personlige aktiviteter og vaner. Bestemmelsen omfatter både betrodd informasjon og informasjon du får på annen måte. Det er viktig å være oppmerksom på at du har taushetsplikt også etter at du har sluttet på arbeidsplassen.

For barnehager som er omfattet av barnehageloven gjelder bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven. Det betyr at det ikke bare er i offentlige barnehager taushetsplikten gjelder, men også private barnehager som er omfattet av barnehageloven.

UNNTAK FRA TAUSHETSPLIKTEN

Det finnes unntak fra taushetsplikten. Slike unntak er gitt ut ifra en avveining for situasjoner der et så viktig gode står på spill at taushetsplikten må vike. Et eksempel på dette er mistanke om misbruk av barn. Dersom barnehagelæreren har berettiget mistanke om at barn blir misbrukt eller utsatt

for annen omsorgssvikt eller barnet har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker, da har barnehagelærere plikt til melde fra til barnevernet. Slik opplysningsplikt er hjemlet i barnehagelovens § 22 og opplæringslovens § 15–3 og er gitt av hensynet til barnets beste.

Det er viktig å iaktta at unntak krever klar hjemmel og må forvaltes med stor bevissthet om taushetspliktens formål, nemlig å beskytte fortroligheten og de personlige forhold.

AVVERGINGSPLIKT

I tillegg til opplæringslovens og barnehagelovens opplysningsplikter har vi bestemmelser i straffeloven § 196 om avvergingsplikt for visse forbrytelser. Dette gjelder uten hensyn til taushetsplikt og for avverging av forbrytelser det er henvisning til i § 196 som blant annet landssvik, terrorbombing, drap og voldtekt. Her må taushetsplikten vike for plikten til å avverge. Grunnen er at det å forhindre enkelte svært alvorlige forbrytelser er viktigere enn å overholde taushetsplikten. Formålet med avvergingspliktens er ikke at noen skal straffes, men å hindre en forbrytelse.

TEKST:

Eva Heum
daglig leder Skattekista
Barnehage, Larvik
post@evaheum.no

BEKYMRINGSMELDING

Barnehagefolk sto sterke sammen for å forsvare barns lek. Nå ønsker jeg meg en tilsvarende debatt om hva vi legger i begrepet kvalitet og verdier i barnehagen.

I

16 år har jeg vært leder i en andelsbarnehage. Jeg har den mest allsidige, morsomme, men også mest utfordrende jobben jeg kan tenke meg. Fra barnehagens oppstart i 2001 og frem til i dag har det skjedd store endringer i barnehagesektoren. Noe har vært positivt, men langt fra alt, og jeg er bekymret for utviklingen

GØY I STARTEN

De første årene var det ekstra gøy å drive barnehage. Samarbeid og kunnskapsdeling på tvers av eieform og satsingsområder var tidvis veldig bra og skapte et positivt engasjement. Barns medvirkning og demokratiske deltagelse hadde stort fokus, og jeg brukte mesteparten av min tid på pedagogisk utviklingsarbeid. Jeg opplever nå en sektor under konstant press i forhold til synet på barn og barndommens egenverdi, bemanning, kvalitet og økonomi – områder jeg stadig bruker mer tid på å forsvare, argumentere for og etterprøve.

FRA TILLIT TIL MISTILLIT

Den bedriftsøkonomiske ideologien innføres i våre velferdstjenester (NPM). Utbytte, kostnadseffektivisering, avkastning og investering er begreper vi etter hvert kjenner godt. Full barnehagedekning og innføring av rammetilskudd har plassert barnehagene i en konkurransesituasjon seg imellom. Kunnskapsdeling om pedagogisk praksis mellom barnehagene er mer eller mindre borte, og ideen om barnehagene som servicebedrift for foreldrenes behov er virkelighet. Vi har utvidet åpningstidene uten at det har blitt flere ansatte. Antall barn per ansatt har økt over tid.

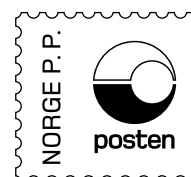
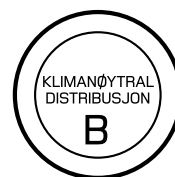
IKKE LIKE RAMMER

Kunnskapsministeren begrunner ny rammeplan med at veldig mange barnehager i Norge leverer for dårlig kvalitet. Det er den enkelte kommune, gjennom sine tilskuddssatser som setter standard for kvaliteten på tilbudet, og det er store forskjeller fra kommune til kommune. Jeg tar det derfor for gitt at det er kommunene kunnskapsministeren mener å kri-

tisere. Med den nye rammeplanen er det store forventninger til barnehagene. Samtidig hører vi stadig om kommuner som tar inn flere barn per ansatt for å spare penger, eller om private aktører som gjør det samme for å tjene mest mulig. Er det slik at ideen om «tidlig innsats» løses ved å ha færre ansatte og flere barn? En bemanningsnorm er varslet. Den må følges opp med nasjonal sats.

Dersom det er sider ved barnehagesektoren som synes å stride mot vårt mandat og formål, så har vi som profesjonsutøvere plikt og ansvar til å si ifra. Vi sto sterke sammen da vi forsvarte barns lek våren 2016. Faglig argumentasjon blir lyttet til. Jeg ønsker meg en tilsvarende debatt om hva vi legger i begrepet kvalitet og verdier.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styreeren brenner for.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

Nordiske Impulser 2018

1-ÅRINGEN SÅRBAR OG ROBUST

OSLO 7. OG 8. MAI 2018

HVORDAN DET ER Å VÆRE 1 ÅR I BARNEHAGEN? Mer enn 40 000 1-åringene begynte i barnehagen denne høsten, og vi spør: Hva kjennetegner 1-åringene og det best mulige tilbudet vi kan gi dem?

Den nye rammeplanen har økt oppmerksomhet på de yngste barna. Denne konferansen gir deg og dine kolleger inspirasjon til hvordan dere kan legge forholdene bedre til rette for de aller yngste.

Vi har som vanlig engasjert de fremste ekspertene i Norden. De vil gi oss kunnskap som tar høyde for at ett-åringene er både sårbare og robuste. Og at selv 1-åringene har egne bidrag i lek, læring og omsorg.

- Ta vare på 1-åringenes lekestyrke!
- Gi 1-åringene de utfordringene vi vil ha!
- De yngste barns hjerner
- Mestring og medvirkning
- Feiring av tull og tøys
- Gode rom for lekelyst
- Sovende småbarn
- Små barn – sterke følelser
- «Den 3. pedagog» i tilvenningen
- Hele familien begynner i barnehagen

Ramme-
planen har økt
oppmerksomhet
på de yngste
– det har vi
også!

LEDERFORUM 2018 • OSLO 5. OG 6. MARS

LØFT EN BARNEHAGE!

Med resultatledelse og tillit

IKKE ALLE BARNEHAGER ER GODE NOK! Dette opptar politikere, barnehageeiere, styreere og pedagogiske ledere, og er en viktig grunn til at vi har fått en ny rammeplan. Kvalitetsforskjellene i norske barnehager må reduseres, og på Lederforum 2018 viser vi eksempler på hvordan dette kan gjøres.

Du får blant annet høre hvordan de arbeider i bydel Alna med nye virkemidler for å nå målet om like muligheter til alle barn.

Fra høsten 2018 får vi sannsynligvis en bedre barnehagelærernorm, og det er på tide å diskutere hvordan vi bør stille oss til de utfordringer og muligheter som følger med flere barnehagelærere. Vi tar debatten på Lederforum 2018.

I tillegg setter vi fokus på:

- Kan du lede oppover?
- Tar du sjansen på tillit i din ledelse?
- Ledelse mellom nærvær og ambisjon

Les mer og meld deg på www.utviklingsforum.no,
ring 21 53 03 36 eller send epost til post@utviklingsforum.no

utviklingsforum®